

›Nätlotter på gott och ont ›Akoholdemens svårupptäckt ›Nystart för Ivan
REPORTAGE Pastor på krogen **I RÖRELSE** Sydligast och nordligast

accent

Toni är tillbaka

Livet slogs i spillror - nu vågar han igen

SVERIGES STÖRSTA TIDNING OM DROGER OCH NYKTERHET

EN TIDNING FRÅN IOGT-NTO NR 7 2009 PRIS 20 KR

Din förening kan tjäna pengar på att sälja Miljonlotteriet!

Nu kan din förening börja sälja Miljonlotteriet både via "hand-till-hand" och som prenumeration. Genom att använda det breda kontaktnät som din förening har går det att skapa mycket god försäljning och pengar direkt till verksamheten.

För lotter som säljs "hand-till-hand" erhålls nu all provision direkt medan rekrytering av en ny prenumerant dels innebär en direkt provision men också en provision så länge kunden är kvar. Om en prenumerant är kvar i tre år innebär det att föreningen erhåller totalt 1.000 kronor i provision och om 100 kunder stannar i tre år så blir provisionen 100.000 kronor.

Så här enkelt är det:

1. Föreningen kan sälja Miljonlotteriet via "hand-till-hand" och prenumeration.
2. För lotter som säljs "hand-till-hand" är provisionen 15 kronor per lott och för prenumerationer är provisionen 25 kronor per försändelse (avser 5 lotter).
3. Registrera din förening på hemsidan: www.miljonlotteriet.se/forening.

Redan idag kan du registrera din förening på hemsidan och enkelt beställa lotter eller börja sälja prenumerationer.

Vänliga hälsningar!

Ludwig Alholt
VD

P.S. Om du går in på www.miljonlotteriet.se/forening så hittar du all information.

Nätlotter på gott och ont

10 I FOKUS Det är på Internet som framtiden finns för lotterier, det är alla som vet något om ämnet helt överens om. Men på Internet lurar nya risker att bli spelberoende. IOGT-NTOs Miljonlotteriet finns nu på nätet och lägger ner stort arbete på att minimera riskerna.

INTERVJU

Toni Holgersson tillbaka på scenen

18 INTERVJU Hela livet rämnade för musikartisten Toni Holgersson. Från att vara recensenternas älskling på 1990-talet, till att falla tillbaka i missbruk. Nu är han tillbaka och kan inget göra ogjort, men hoppas göra bättre.

REPORTAGE

Pastor på krogen

14 REPORTAGE Svante Mjönäs är pastorn med krogen som arbetsplats. Mitt i stämnet finns han där och får ofta hålla förtroliga och stödjande samtal. Han upplever sig som emotsedd och uppskattad. "Det här är på riktigt", som han säger.

FASTA AVDELNINGAR

LEDARE.....	4	AKTUELLT.....	7	KULTUR.....	22	IOGT-NTO INFO.....	28
REDAKTION.....	5	TRE FRÅGOR.....	9	KRÖNIKA.....	24	NÄSTA NUMMER.....	35
INSÄNDARE.....	5	I FOKUS.....	10	KORSORD.....	25		
DEBATT.....	6	REPORTAGE.....	14	I RÖRELSE.....	26		

OPINION

Resurser men också risker

4 LEDARE Miljonlotter på Internet ska säkra intäkter till IOGT-NTO även i framtiden, men riskerna för spelberoende ökar.

Alkolås i bilarna den bästa lösningen

5 INSÄNDARE Skribenten Gabriella Franzén från Ungdomens Nykterhetsförbund vill se alkolås i alla bilar. 16 000 rattonyktra finns på vägarna varje dag och alkolås är förhållandevis billigt.

"Nykterhetskämpar i en egen värld"

6 DEBATT "Unga höll fylleslag med smuggelsprit" och "Slagsmål och fylla på fest i Stadsparken". Rubrikerna är hämtade ur Kalmartidningarna. Var är satsningen mot detta? Var är nykteristerna? undrar Kalmar Läns Tidning på ledarplats.

AKTUELLT

Alkoholens svår att upptäcka

7 AKTUELLT Alkoholens svår är en demensform som inte uppmärksammas och som ofta upptäcks alltför sent. Den kan hejdas, men då kan det krävas tvångsvård. Mer forskning efterlyses.

I RÖRELSE

Rehabcenter i Uganda ger unga nystart

26 I RÖRELSE Ivan, 19 år, har fått en nystart i livet genom organisationen UYDEL, IOGT-NTO-rörelsens profilprojekt i Världens Barn. Här får Ivan och 250 andra barn och ungdomar utbildning och framtidsstro.

OMSLAGSBILD
Foto: Åke Ericsson

Miljonlotteriet ger IOGT-NTO-rörelsen stora resurser för angelägen verksamhet. För att lotterierna ska fortsätta att ge överskott måste de finnas med även på den växande marknaden på Internet. Det väcker berättigad oro och kräver stora insatser för att minimera riskerna.

Resurser med risker

AV EVA ÅHLSTRÖM

De senaste tio åren har Miljonlotteriet gett drygt en miljard kronor – tusen miljoner kronor – till sin ägare IOGT-NTO-rörelsen. Det är svårt att föreställa sig hur mycket de pengarna betytt för verksamheten inom IOGT-NTO och ungdomsförbunden Junis, UNF och NSF, från kampanjer och opinionsbildning till kamrattstöd, utbildning och projekt av alla de slag.

Utan att på något sätt förringa det ideella engagemanget, som fortfarande är grunden för allt folkrörelsearbete, är det lätt att inse att med en miljard kronor mindre skulle väldigt mycket värdefull verksamhet aldrig ha kunnat genomföras.

Samtidigt är det lätt att förstå oron och misstron hos medlemmar som själva varit beroende – av alkohol och andra droger eller av spel – när de frågar varför en nykterhetsorganisation ska bekämpa ett beroende med hjälp av ett annat. Även om det inte finns några bevis för att prenumererade skraplotter skulle vara beroendeframkallande, är lotterier ändå en form av spel och kan trigga den som redan har ett beroende.

IOGT-NTO har länge försökt att hitta andra inkomstkällor som kan komplettera lotterierna, men hittills utan framgång. Rörelsen kommer länge än att vara beroende av att Miljonlotteriet fortsätter att leverera överskott till verksamheten. Och för att kunna göra det måste lotterierna fortsätta att utvecklas, helst lika framgångsrikt som hittills.

Framtidens spel finns på Internet, det är de flesta bedömare överens om. På samma sätt som allt fler beställer resor, köper

böcker eller läser tidningen på nätet, byter allt fler fysiska spel mot on-line-spel.

I slutet av förra året presenterades Spelutredningen, som bland annat föreslog att statliga Svenska Spel ska vara de enda som får bedriva spel på nätet. IOGT-NTO-rörelsen har, liksom andra folkrörelser, protesterat högljutt mot att de inte skulle få vara med på den del av spelmarknaden som växer. Vad regeringen tycker vet vi inte, någon proposition har ännu inte presenterats.

»Med en miljard kronor mindre skulle väldigt mycket värdefull verksamhet aldrig ha kunnat genomföras.«

Under tiden har Miljonlotteriet inlett en försiktig satsning på spel på Internet. Sedan några månader går det att skrapa lotter digitalt. Under de första månaderna har 6 300 personer öppnat spelkonto. Än så länge är det bara befintliga kunder, men man räknar förstås med att också nå nya kunder.

Lanseringen av Miljonlotteriet på Internet har föregåtts av långa förberedelser i samarbete med ledande experter, bland annat på Spelinstitutet, och med medlemmar inom rörelsen med erfarenhet av spelberoende. Som framgår av intervjun längre fram i tidningen med Miljonlotteriets VD och vice VD lägger de ner stora resurser på att lägga in spärar, som ska göra lotteriet så säkert som möjligt.

Det lär inte lugna de medlemmar som

anser att IOGT-NTO inte ska befatta sig med "spel och dobbel" i någon form. Och lanseringen på Internet får fler att känna oro. Så det blir ingen lätt uppgift för lotteriledningen att övertyga skeptikerna om att de verkligen lyckas minimera riskerna.

Samtidigt är det lätt att inse att ett IOGT-NTO utan lotteriintäkter – om 80-90 procent av intäkterna försvinner – blir en mycket svagare organisation. För överskådlig framtid är rörelsen beroende av att Miljonlotteriet fortsätter att utvecklas och ge överskott. Men den måste också lyssna på de oroliga och ställa krav på att utvecklingen genomförs med största möjliga respekt för riskerna och ansträngningar för att minimera dem. ■

FÖR ÖVRIGT ANSER ACCENT ATT...

Starkt i kyrkan

NATTVARDSVIN För att skydda församlingsborna mot svininfluensan har man på flera håll i landet återinfört starkvin i nattvarden. En bra ursäkt för präster som aldrig gillat alkoholfritt. Men det lär knappast hindra smittspridning. För ett fungerande desinfektionsmedel krävs en avsevärt högre alkoholhalt. Bättre med renat i kaliken?

Farliga ämnen

TILLSATSER "Vinval viktigt för allergiker" är rubriken på ett stort test av lådviner i Dagens Nyheter. Man har bland annat jämfört halten av svaveldioxid, som används för att ta bort illaluktande ämnen och missfärgningar, och som kan vara farligt för allergiker. Även alkoholhalten anges i de testade vinerna, men inget om att den kan vara farlig.

Ofarligt i TV

ALKOHOLREKLAM "Alkohol är beroendeframkallande" står det i en stor ruta under ölannonsen i tidningen. "Alkohol kan skada din hälsa" är varningen vid en annons för vin. I den obetalda alkoholreklamen i TVs matlagnings- eller soffprogram finns inga som helst varningar. Här är dryckerna bara goda. Kan någon förklara det?

Citatet

»Vi unga ser vad ni vuxna gör. Vi hör när ni säger till - och märker när ni inte gör det.«

AMANDA FORSMAN SUNDELL

Nykter nollning

ALKOHOL En 19-årig student söp sig medvetslös under en nollning vid Karlstads universitet. Hennes mamma frågade om sprit och studier verkligen hör ihop. Jag undrar detsamma. Men svaren från studentkåren och universitetet är inte särskilt upplysande.

"Alla nollor ska ha roligt", säger utbildningsföreningen. Och vad betyder det? Studentkåren har utbildat faddrar i alkoholvett, och det ska alltid finnas alkoholfria alternativ. Men varför inte bara bjuda på alkoholfritt? Varför inte kräva att nollningen ska vara alkoholfri? Studenterna lär hinna få i sig tillräckligt mycket alkohol ändå under studietiden, utan att få hjälp av sina kamrater att suppa sig redlösa och tappa kontrollen redan första dagen.

HELENA ANDERSSON

Dags att vakna

FÖREBILD Först ett varmt tack till Sven-Olov Carlsson som under många år utfört ett oerhört framgångsrikt arbete inom nykterhetsrörelsen. Det har säkert många gånger varit tungarbetat och föga uppmuntrande. Men nu verkar det som om fler börjar se fördelarna med ett rikare liv utan droger, då de ser de fruktansvärda följderna av spriten och drogerna, inte minst bland de unga.

De tragedier som utspelas bakom stängda dörrar i tusentals missbrukarhem borde få män och kvinnor på bättre tankar, men icke. Jag känner stor sorg i hjärtat över att inte ens de som vill vara kristna kan stå för ett helnyktert liv. Det goda exemplet, den fina förebilden

Riktigt beslut om röstning

RESPONS En kommentar till artikeln "Debatt om rösträtt på kongressen" i Accent 6/09:

En majoritet av kongressombuden röstade för att förbundsstyrelsen inte ska ha rösträtt vid kongresserna. Men det krävs ytterligare ett kongressbeslut för att ändra stadgarna (red anm).

Ett bra beslut, som jag anser följer de principer som finns offentligt. En regeringsledamot får ju inte automatiskt rösträtt i riksdagen. Det bör även finnas möjlighet för en styrelseledamot att bli vald till kongressombud från hemmadiatriktet.

ROLF FERNER

av helnyktra förändrar är ovärderligt för de unga. Men hur är det idag?

En sak som vi verkligen borde slåss mot är de fullkomligt vansinniga öppetiderna, som alla krogar och nöjeslokaler tillämpar. Finns det någon vettig människa som begriper varför det ska vara öppet hela nätterna? Jo, givetvis krogägarna, de mångdubblar ju sina inkomster när kunderna inte vet var dörren är. Detta påverkar våra unga. Hur ska de orka med skolor, läxor, ja själva livet? Det måste gå att påverka införselkvoter, skatt med mera innan en hel generation går förlorad!

ELSIE GRYTH, KARLSHAMN

Vuxnas ansvar

UNGDOM Till alla som någon gång gått förbi fulla unga utan att säga till: Nu finns det fler nyktra ungdomar än någon gång tidigare under de senaste 40 åren. Imponerande, visst. Grattis till alla smarta, fina unga där ute som har förstått att det är häftigt att våga vara nykter!

Trots det vill jag skälla på alla som avfärdar sin egen inblandning i ungdomsfyllan. Ni förstår. Vi unga ser vad ni vuxna gör. Vi hör när ni säger till - och märker när ni inte gör det.

AMANDA FORSMAN SUNDELL

Stoppa rattfylleriet!

TRAFIK I dagarna genomförde polisen i Lund en rutinemässig trafikkontroll utanför en skola och stoppade en rattfyllerist. Alla vet att alkohol och bilkörning inte hör ihop, men när man druckit lite kan det sunda förnuftet plötsligt vara som bortblåst. Alla vet också att fallet med rattfylleristen utanför skolan i Lund inte är unikt. Faktum är att det kör uppskattningsvis 16 000 rattonyktra varje dag på Sveriges gator!

Med tanke på antalet berusade i trafiken är det ett under att det sker så förhållandevis få trafikolyckor. Men i trafiken ska nollvisionen gälla. Att en människa ska behöva dö i trafiken på grund av någon annans vårdslöshet är helt enkelt oacceptabelt. Polisens kontroller är inte tillräckliga, även om de i detta fall lyckades hindra en mycket farlig situation. Ett indraget körkort är även det en kortsiktig lösning.

Den bästa åtgärden är att installera alkoholås på samtliga bilar. Alkoholåset förhindrar berusade människor från att kunna starta bilen. Utan denna spärr har föraren fritt fram att riskera både sitt eget och andras liv. Kostnaden för alkoholås är förhållandevis låg. Ett liv kan man inte sätta en prislapp på.

GABRIELLA FRANZÉN, UNGDOMENS NYKTERHETSFÖRBUND

REDAKTIONEN

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund.

Pressläggning detta nummer: 15 september

REDAKTION

Eva Åhlström
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

Maria Zaitzewsky
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzewsky@iogt.se

Pierre Andersson
Nyhetsreporter
08-672 60 54
pierre.andersson@iogt.se

Eduardo Mutis
Bildredaktör
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Mårten Gudmundhs
Marie Pettersson
Impacta AB,
form och layout
accent@iogt.se

Medverkande detta nummer:
Majken Öst Söderlund, Åke Ericsson,
Hans Runesson, Ulf Magnusson, Rose-
Marie Byström, Görril Espelund, Andreas
Karlsön, Rurik Zaitzewsky, Anders
Perstrand.

ADRESS

Accent, Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet

tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammelmågårdsv. 38
Stora Essingen, Stockholm

ADRESSÄNDRING

tel: 08-672 60 38/39
fax: 08-672 60 01

ANNONS

Info Reklambyrå. Janne Moréus
tel: 0221-213 40, mobil: 070-346 34 62
e-post: janne@info reklam.nu
Adress: Glasgatan 21, 731 30 Köping

TRYCK

VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLLT MATERIAL

Tidning svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

LAGRING

Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

DISTRIBUERAS I 45 000 EXEMPLAR

TS-KONTROLLERAD UPPLAGA

ISSN 1402-0406

MEDLEM SVERIGES NYKTERHETSFÖRBUND

TS

TS

Lever nykterhetskämpar i sin egen värld, medan ungdomar protesterar med fylleri som en provokation mot äldres besserwisseri? Synpunkterna framförs i en ledare i Kalmar Läns Tidning. Accent återger ledaren i sin helhet.

Nykterister i egen värld

Arets stipendium till nykterhetskämpen Kjell E Johanssons minne utdelades under mycket värdiga former i veckan i IOGT-NTOs lokaler på Strömngatan i Kalmar. Det sades många tankvärda ord om kampen mot alkohol och droger. Stipendiaten, förre ministern (S) Bengt Göransson var dock lagom försiktig när det gällde att visa optimism inför människans utveckling mot en sundare och drogfriare livsföring.

Talarna före honom hade varit mer optimistiska och berättat om de framsteg och framgångar man tyckt sig kunna notera på ungdomsfylleriets och drogmissbrukets område genom de insatser som gjorts inte minst på kommunalt håll både i länet och i landet. Gemensamt för alla talare var att de framhöll det goda exemplet betydelse. Framför allt föräldrarna har en plikt att fungera som sådana förebilder. Det hade de gjort förr, framhölls det. En sanning man kanske kan ställa sig något tvivlande inför.

Det bjöds på "Godtemplaredricka", alkoholfri cider, det framfördes idel goda intentioner och fram-

»Hur mycket av ungdomsfylleriet är framsprunget som provokation mot något, mot äldres besserwisseri, som en form av auktoritetstrots?«

gångsförhoppningar.

Desto mer tragiskt kändes det då att endast någon dag senare slå upp Kalmartidningarna och se förstasidesnyheten "Unga höll fylleslag med smuggelsprit" respektive "Slagsmål och fylla på fest i Stadsparken". Ansvarig politiker i Kalmars socialnämnd blir ledsen och upprörd att något sådant kan

inträffa "när vi har satsat så mycket i Kalmar mot droger".

Det finns bara en slutsats: Man har satsat otillräckligt eller helt fel. Och är det inte lite grand också så att alltför många nykterhetskämpar levt i sin egen värld, varit goda förebilder inom sin egen nyktra krets?

Det är väl att det finns "föräldrar på stan", att det finns vuxna som är aktiva där det verkligen händer. Vi minns nattvandarna i Blomstermåla och på andra ställen, där oroliga och/eller ansvarskännande föräldrar satsat kraft på att vara ett stöd för de ungdomar som behöver det, och då inte bara för de egna barnen.

Hur mycket av ungdomsfylleriet är framsprunget som provokation mot något, mot äldres besserwisseri, som en form av auktoritetstrots? Säkert en hel del.

Vi betvivlar inte den goda viljan i rörelsernas kamp mot drogerna, men utan att hela samhället görs mer ungdomsinkluderande är mycket kamp förgäves.

KALMAR LÄNS TIDNING (LEDARE)

DEBATT

Börja dricka vid 50 en försenad tonårsrevolt?

KYRKAN Är det en försenad tonårsrevolt, när medlemmar i frikyrkan börjar dricka alkohol efter 50? Det undrar Susanna Cederquist.

I 13-15-årsåldern inträffar alkoholdebuten för en stor del av dagens ungdomar. De lockas av "vuxenvärldens" attribut, som upplevs som spännande. Samma fenomen verkar nu dyka upp på annat håll och i en annan ålderskategori. Det är män

och kvinnor i Missionskyrkan, Pingströrelsen och andra kristna samfund som just fyllt 50 och som plötsligt börjar dricka alkohol.

Själv är jag 27 år och uppväxt inom Missionskyrkan. Där upplevde jag ingen alkohol när jag var liten, men på senare tid har trenden brutits. Nu verkar det dyka upp vin på var och varannan middag hos medlemmar som vilken

självklarhet som helst. En vän från en Pingstförsamling vittnar om samma sak. Hennes föräldrar är snart de enda nyktra i sin bekantskapskrets av medelålders par. Och jag har hört samma sak från andra bekanta.

Vad har lett till detta drickande? Det förbryllar mig. Är det någon slags försenad revolt, ett spännande "förbud" att bryta mot, längtan att vara som

"andra" eller ett plötsligt uttryck för gruppträck från samhället? Eller börjar de helt enkelt att fega ur?

Fenomenet bekymrar mig. Kyrkan är för många en plats fri från alkohol, den ska också kunna vara en fristad. Den har genom åren räddat många ur en svår livssituation. Idag ökar andelen helnyktra ungdomar i vårt samhälle, men inom kyrkan är trenden den

motsatta. Vill vi ändra synen på församlingen och dess syn på alkohol?

För egen del är jag nyfiken på att höra argumenten för denna förändring och för att dessa så välbehövliga platser håller på att försvinna. Vi som andra är förebilder, men hur motiverar man för ungdomar att man börjar dricka som 50-åring?

SUSANNA CEDERQUIST,
ORDF I IOGT STHLM

Svårt upptäcka demens

Alkohol demens är en dåligt uppmärksammas demensform, som ofta upptäcks alltför sent. Den går att hejda, men det kan kräva tvångsvård.

■ **SJÖFYLLERI** Alkohol demens skiljer sig från andra demensformer på flera sätt. Den verbala förmågan behålls länge intakt. Vid andra demensformer är svårigheter att uttrycka sig tvärtom ett tidigt tecken. En annan viktig skillnad är att alkohol demens faktiskt kan hejdas och i viss utsträckning gå tillbaka, vilket gör det extra angeläget att den upptäcks i tid.

– Tar man bort alkoholen kan förloppet stoppas upp, och det brukar kunna inträda en viss förbättring under upp till ett år, förklarar Lars Blomström, överläkare på Maria beroendecentrum i Stockholm. Andra demenssjukdomar är alltid progressiva.

Sjukdomen börjar ofta relativt tidigt. Många som drabbas är fortfarande yrkesverksamma. Kanske märker kolleger att arbetet inte sköts lika strukturerat och planerat som förr.

Anhöriga och vänner ser att det inte finns någon initiativkraft hemma. Räkningar betalas inte, och praktiska göromål sköts inte. Men personen själv har gott om förklaringar, ofta trovärdiga, till varför det blir som det blir.

– Utvecklingsmönstret blir inte tydligt för omgivningen i början, eftersom det grumlats av att personen faktiskt är alkoholpåverkad av och till, förklarar Lars Blomström.

ATT SLUTA DRICKA DIREKT och totalt är vad som gäller.

– Socialtjänsten brukar inte ta till tvångsvård förrän i absolut sista hand. Men jag menar att i de här fallen kanske man måste använda visst tvång tidigare, även om det kränker både autonomi och integritet, säger Lars Blomström. Det sker ju av omsorg, för att tillståndet inte ska förvärras. Speciellt som man vet att den som avhåller sig från alkohol kan förbättras till viss del.

Något som också kan ha effekt i ett tidigt skede är en kurs i återfallsprevention – en form av förenklad kognitiv beteendeterapi. Däremot är det inte meningsfullt att sätta in till exempel Minnesotabehandling på någon som börjat utveckla demens, anser Lars Blomström.

– Den som ska kunna motiveras att bryta

Ett kök som blir allt stökigare kan vara ett tecken på alkohol demens.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

»Utvecklingsmönstret blir inte tydligt för omgivningen i början, eftersom det grumlats av att personen faktiskt är alkoholpåverkad av och till.«

**LARS BLOMSTRÖM, ÖVERLÄKARE
MARIABEROENDECENTER**

ett missbruk måste ha en god förmåga till självinsikt, kunna se tillbaka, analysera den aktuella situationen, förutse framtida konsekvenser och kunna dra lärdom av andras erfarenheter. Allt detta förutsätter en frisk hjärna, säger han.

OCKSÅ WILHELMINA HOFFMAN, GERIATRIKER och föreståndare på Svenskt Demenscentrum, anser att det behövs klarare diagnoser och mer kunskap kring olika demenssjukdomar. Hon tror också att alkohol demens är en underdiagnosticerad sjukdom och menar att felaktiga diagnoser dessutom kan slå åt båda håll.

– En del människor som drabbas av demens börjar självmedicinera med alkohol. Jag har mött patienter som kommit in med misstänkt alkohol demens, men som i själva verket haft en annan demenssjukdom och därför börjat dricka, säger hon.

Förutom att den kunskap som finns om alkohol demens behöver uppmärksammas mer efterlyser Lars Blomström både mer forskning och bättre diagnostik.

– Det behövs forskning kring själva förloppet. Den som finns är väldigt gammal. Och det behövs forskning kring förekomsten, så att man får en bild av hur det verkligen ser ut. Sedan behöver vi komma överens om diagnostiska kriterier. Nu används ofta samma kriterier som för andra demenser, och de passar dåligt för den här formen. Det finns bättre kriterier som tagits fram av amerikanska forskare, men av någon anledning har de inte fått genomslag i Sverige.

YVONNE BUSK

accent@iogt.se

Alkohollarm i Köpenhamn

KORTADELIV En tredjedel av invånarna i Köpenhamn dricker så mycket alkohol att de förkortar sitt liv med fem år, visar en studie från kommunen, som redovisas i Berlingske Tidende.

Kommunens egna hälsoexperter slår larm

och ber politikerna minska antalet serveringstillstånd. Tillsammans med patientorganisationer, läkare och experter på prevention uppmärksammar de politikerna i rådhuset att ta bort vart femte serveringstillstånd.

– Man måste ta hänsyn till att Köpenhamn är en storstad med ett omfattande uteliv, men kommunen måste också ta ansvar för medal-

jens baksida, och då är det naturligt att göra något åt antalet serveringsställen, säger ledaren för Forebyggingskommissionen.

Men politikerna vill inte dra in några tillstånd.

– Vi vill hellre satsa på ökade informationsinsatser och bättre vård och behandling, säger kultur och fritidschef Pia Allerslev (V) till Berlingske Tidende.

Brittiska läkare kräver reklamförbud

STOPP I RUTAN Det brittiska läkarförbundet kräver att alkoholreklam förbjuds.

3
tv3.se

Skulle förslaget bli verklighet berörs bland andra TV3 och Kanal 5 som båda sänder från England.

Det brittiska läkarförbundet British Medical Association, BMA, har engagerat sig allt mer i alkoholpolitiska frågor de senaste åren. I den nya rapporten "Under the influence" menar man bland annat att alkoholreklamen bidrar till berusningsdrickande och andra alkoholproblem hos unga människor.

Den självreglering som finns i Storbritannien i dag bedömer BMA som "fullkomligt otillräcklig" och kräver nu ett totalförbud mot all alkoholreklam. Förbudet skulle då gälla alla typer av marknadsföring, såväl tevereklam som sponsring.

En studie som presenterades av EUs "Alcohol and Health forum" i våras stöder läkarförbundets slutsatser.

Där konstaterar forskarna att alkoholreklam påverkar både ungdomars alkoholdebut och gör att de dricker mer.

Studien visade också att det finns ett samband mellan hur mycket alkoholreklam ungdomar utsätts för och hur mycket de dricker.

I Sverige är det förbjudet att sända alkoholreklam i tv.

Samtliga reklamkanaler utom TV4 har dock valt att kringgå det svenska förbudet genom att sända från England.

PIERRE ANDERSSON

IOGT-NTO STÖDER FÖRSLAG OM TVÅNGSVÅRD FÖR GRAVIDA

NY WEBBPLATS IOGT-NTO anser att vård och stöd till gravida kvinnor i första hand ska vara frivillig, men att det i undantagsfall kan vara nödvändigt med tvångsvård av blivande mammor som missbrukar alkohol och narkotika.

I sitt remissvar på departementspromemorian "Insatser för en alkohol- och narkotikafri graviditet" (Ds 2009:19) konstaterar IOGT-NTO att det idag saknas tillräckligt skydd för att hindra att foster föds med allvarliga skador. Förbundet tillstyrker därför att tvångsvård ska kunna användas, men bara som en yttersta utväg, när frivilliga insatser inte är tillräckliga. Syftet ska vara att motivera till frivillig vård och upphöra så snart syftet är nått.

Remissinstanserna är delade i synen på tvångsvård av gravida. Statens folkhälsoinstitut hör till

dem som stöder förslaget om tvångsvård, Justitieombudsmannen är kritisk.

Blå Bandet stöder förslaget, medan Kvinnoorganisationernas samarbetsråd i alkohol- och

narkotikafrågor, KSAN, avstyrker med motiveringen att det skulle vara ett brott mot grundlagens förbud att missgynna någon på grund av kön.

PIERRE ANDERSSON

Svenskarna handlar allt mindre alkohol utomlands

INFÖRSEL Trots att Systembolaget slår försäljningsrekord ökade inte den totala alkoholkonsumtionen i Sverige under första halvåret 2009.

Den främsta förklaringen är att den så kallade reseinförseln har minskat kraftigt under samma period.

Siffrorna presenteras i en ny kartläggning från Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning, Sorad.

– Den kraftiga minskningen av reseinförseln motsvarar ungefär försäljningsuppgång-

en på Systembolaget, det innebär att alkoholkonsumtionen totalt sett är oförändrad, säger Mats Ramstedt på Sorad.

Privatinförseln i samband med resor minskade med 30 procent under årets första sex månader.

Minskningen är både ett resultat av minskat resande och att en mindre andel av resenärerna valde att köpa med sig alkohol hem.

– Alkohol är en priskänslig vara och den försvagade kronkursen gör att priserna svenskarna möter utomlands har blivit högre.

En annan förändring är att köp av smuggelsprit nu ökar

för första gången på flera år. Första halvåret 2008 stod smugglad alkohol för 0,29 liter ren alkohol i den totala konsumtionen.

Nu är samma siffra uppe i 0,35 liter, en ökning med 18 procent.

– Det är för tidigt att prata om ett trendbrott, men en förklaring kan vara att intresset för billig smuggelsprit ökat något i grupper som får det sämre ekonomiskt, säger Mats Ramstedt.

En annan förklaring kan vara att nivån var exceptionellt låg förra året och att uppgifter om smuggling generellt sett är mer osäkra. **PA**

Handsprit förstärkte promilleutslag

TRAFIK När polisen i Västerbotten lät en man som krockat med bilen blåsa i alkometern gav den rejält utslag, hela 4,6 promille.

Vid senare provtagning visade det sig att alkoholhalten var betydligt lägre.

Polisen misstänker att det kan vara den alkogel som polisen använder som kan ha kommit i kontakt med

testutrustningen som har påverkat resultatet av utandningsprovet.

– Använder man den och sedan kommer åt mätutrustningen kan det bli väldigt höga resultat, konstaterar trafikpolischef Gunnar Österberg till Västerbottens Folkblad.

DRUGNEWS/JÖ

Vara strider för alkoholförbud

TILLSTÅND I juni 2008 beslutade kommunfullmäktige i Vara att det skulle vara förbjudet att både dricka och inneha eller förvara öl, vin och sprit i Badhusparken. Detta efter upprepade ordningsproblem på platsen.

Sedan började cirkusen: Länsstyrelsen sade att kommunen gjort fel. Länsrätten upphävde detta och gav kommunen rätt.

Länsstyrelsen överklagade då till kammarrätten som sa att kommunen gjort fel och fastställde länsstyrelsens beslut. Totalförbud är en för stor inskränkning i människors frihet heter det.

Jan-Erik Wallin, M, kommunstyrelsens ordförande i Vara är beredd att fortsätta striden.

– Badhusparken är så liten att det knappast utgör någon större inskränkning i friheten att behöva gå några meter extra runt den när man bär på alkohol, säger han.

Kommunen har nu begärt

att regeringsrätten ska ta upp ärendet. Accent får säkerligen anledning att återkomma i ärendet. EÅ

Skärpt fransk alkohollag

TILLGÄNGLIGHET I Frankrike är det nu förbjudet att sälja alkohol till ungdomar under 18 år. Tidigare var gränsen 16 år. Under sommaren har den franska alkohollagen skärpts även på ett par andra punkter – förbud mot gratisservering av alkohol i så kallade open bars och förbud mot försäljning av alkohol på bensinstationer mellan 22 på kvällen och 8 på morgonen.

Organisationen ANPAA, som arbetar för att förebygga alkoholberoende och missbruk, välkomnar skärpningarna men beklagar samtidigt att alkoholreklam fortfarande är tillåten på Internet – utom på websidor som vänder sig till unga.

– Det blir svårt att kontrollera, konstaterar Claude Riviere, ansvarig för Europafrågor hos ANPAA.

– Vi försökte förgäves få ett totalförbud, med undantag endast för alkoholindustrins websidor.

Frankrike har sedan tidigare förbud mot alkoholreklam i TV, på bio och i tidningar som riktar sig till ungdomar.

Allt fler unga män dricker riskfyllt

KONSUMTION Andelen unga män som dricker farligt mycket har fördubblats på fyra år. Det visar en kommande rapport från Folkhälsoinstitutet. Det är främst gruppen män mellan 25 och 29 år som sticker ut när Statens Folkhälsoinstitut, FHI, har sett över utvecklingen av svenskarnas alkoholkonsumtion de senaste åren.

Här har andelen som har ett riskbruk nästan fördubblats, från 7 procent 2004 till 13 procent 2008.

– Vi ser några mycket oroande utvecklingstendenser, säger Nils Stenström, enhetschef vid FHI och huvudansvarig för den kommande rapporten till SvD. Samtidigt ser vi

nu också en ökning av akuta alkoholskador, vilket också är oroande.

Bland annat framgår det av rapporten att akuta alkoholskador, rattfylleri och misshandel har blivit vanligare. Antalet anmälda misshandelsfall är nu 47 procent fler än för tio år sedan.

– Främst beror det här på att alkoholen har blivit mer tillgänglig, säger Nils Stenström.

– Det är fler serveringstillstånd, ökade öppettider och en intensifierad marknadsföring mot unga.

Nils Stenström är också kritisk mot de förebyggande åtgärder som används.

– Det finns hundratalet metoder men många av dem saknar vetenskapligt stöd. Information i skolor och kampanjer har exempelvis svag bevisad effekt.

Not: Män anses ha ett riskbruk av alkohol när de dricker mer än 14 så kallade "standardglas" alkohol på en vecka. Det motsvarar exempelvis 2,25 flaskor vin eller 56 cl sprit. **PA**

TRE FRÅGOR

Ann-Therese Enarsson

vd för IQ-initiativet

Ni lanserar en ny version av alkoholprofilen.se, varför då?

– Den tidigare versionen togs fram av Alkoholkommittén och började bli ganska gammal. Och nu när Alkoholkommittén lades ner tyckte vi att det vore synd om ett så viktigt

verktyg försvann.

– Den nya Alkoholprofilen bygger på samma grund men den är enklare och det går snabbare att svara på frågorna. En annan nyhet är att resultatet presenteras på ett nytt sätt och att man nu kan jämföra sitt resultat med andras.

Gör den här typen av ganska enkla verktyg verkligen någon skillnad?

– En utvärdering från Alkoholkommittén visade att över en halv miljon svenskar har använt Alkoholprofilen och på så sätt fått koll på sin alkoholkonsumtion. Och att ha en uppfattning om den är också en grund för att kunna förändra. Det

finns också utvärderingar som visar att så kallade auditförfaranden gör skillnad just för människor med riskbruk och det här är samma sak fast via internet.

Vad jobbar ni med på IQ just nu?

– Den första delen av hösten har vi ägnat mycket tid åt att lansera nya Alkoholprofilen, bland annat genom en reklamfilm där

Olle Ljungström sjunger om alkohol. Vi jobbar också mycket med att få kommuner, landsting och bloggvärlden att länka till nya alkoholprofilen. I övrigt fortsätter vi att samla in projekt och har också börjat diskutera ett samarbete med idrottsrörelsen. Men det kan jag inte säga så mycket om än, det är lite hemligt.

PIERRE ANDERSSON

NYA NÄTLOTTER PÅ

Sedan några månader finns Miljonlotteriet även på Internet. Det innebär nya risker men också nya möjligheter till kontroll. IOGT-NTO Lotterier samarbetar med Spelinstitutet för att få kunskap och minska riskerna för spelberoende.

■ **INTERNET** I början av sommaren introducerade Miljonlotteriet skraplotter på Internet.

– Internetspel är den spelmarknad som har tillväxt, säger Ludwig Alholt, VD för IOGT-NTO Lotterier. Vi måste finnas med där, om vi vill fortsätta att utvecklas och skapa resurser för IOGT-NTO-rörelsens arbete.

– Samtidigt har vi lyft upp spelansvar högst på agendan. Där gör vi ett stort arbete för att minimera riskerna. Vi samarbetar med Spelinstitutet och har lärt oss mycket av dem.

Thomas Nilsson är psykolog och arbetar med frågor om spelberoende på Spelinstitutet. Enligt honom finns det inget stöd i forskning eller behandling för att traditionella skraplotter skulle leda till beroende.

– Det finns en rad moment som gör det svårt att bli beroende, säger han. Däremot har vi sett att de som redan har problem med spel också köper skraplotter. De som är problemspelare spelar på allt.

När skraplotterna flyttas över till Internet, förändras förutsättningarna. Nätspel är farligare, men paradoxalt nog är det också lättare att lägga in kontroller på nätet.

– Tid är en viktig faktor för utveckling av problem, förklarar Thomas Nilsson. Med nätspel förändras tidsförloppet.

När man köper lotter i en butik, lägger man dem i väskan, går hem och gör oftast andra saker innan man skrapar. Om man skulle vinna, rusar man inte genast i väg till butiken och löser in vinsten. Man stoppar ner lotten och tar den med sig nästa gång man går dit.

Det tar tid att köpa, skrapa, se resultat, lösa in vinster och köpa nya lotter. Likadant är det förstås med prenumererade Miljonlotter, som kommer i brevlådan en gång i månaden.

På Internet skrapar man direkt, ser resultat direkt och lockas lättare att spela igen och igen.

– Riskerna ökar med spel på Internet, säger Thomas Nilsson. Men man har möjlighet att göra en hel del för att minska

– En plats bland internetspelen säkrar också framtida resurser, säger Ludwig Alholt och Mattias Westholm, VD och vice VD för IOGT-NTO Lotterier. Vi samarbetar med Spelinstitutet för att minimera riskerna.

FOTO: ULF MAGNUSSON

dem. Det ställer nya krav på speloperatören. Man måste göra en rejäl spelanalys och skaffa kunskap om spelberoende.

– Miljonlotteriet tog tidigt kontakt med mig för att diskutera de här nya produkterna, hur spelandet funkar och hur man kan minimera riskerna. De förnekar inte riskerna, och jag vill gärna fortsätta samarbetet med dem.

Samtidigt som spel på Internet gör det omöjligt att styra spelaren, ger det andra möjligheter till kontroll.

– Du vet vem individen är, du kan följa honom över tid, du kan styra budskap till honom – och individualisera budskapen, förklarar Thomas Nilsson. Du kan göra spelaren uppmärksam på vilka gränser han kan sätta i tid och pengar.

PÅ MILJONLOTTERIET HAR man lyssnat på Thomas Nilsson och lagt in en rad spärrar i nätspelet, berättar vice VD Mattias Westholm.

– Vi har tittat på riskfaktorerna och försökt minimera dem.

En riskfaktor är ålder. Ju tidigare debut, desto större risk att fastna. På Miljonlotteriet har man en 18-årsgräns. Den som vill öppna ett spelkonto måste registrera sig med namn och personnummer. Innan man får börja skrapa, kontrolleras uppgifterna genom ett brev till hemadressen (enligt SPAR-registret). Om de inte stämmer, blir man spärrad.

Frekvens, hur ofta man spelar, är en annan riskfaktor.

– När man prenumererar på lotter, får man 5-6 lotter i månaden i brevlådan. På Internet är de tillgängliga hela tiden, säger Mattias Westholm. Därför får man själv sätta upp en personlig spelbudget, där

Sedan några månader är det möjligt att också skrapa Mil

man bestämmer hur mycket pengar man får lov att föra över per dag, vecka eller månad, och hur mycket man kan tänka sig att förlora.

– Först tänkte vi att vi skulle sätta de gränserna, berättar Ludwig Alholt. Men vi fick lära oss att det är bättre att låta kunden bestämma själv. Man är mer benägen att hålla sina egna löften.

NÄR MAN NÅTT SIN gräns, får man ett meddelande om att man inte kan spela mer den dagen, veckan eller månaden. Om man vill sänka sin gräns, träder ändringen i kraft direkt. Men om man vill höja den, får man vänta till nästa spelperiod.

– Då hinner man tänka efter. Det går inte att köpa fler lotter direkt för att ta igen det man förlorat.

Man har också möjlighet att stoppa sig själv under en period – en vecka, en månad eller ett år. Och har man väl gjort det, går det inte att låsa upp stoppet.

Två andra riskfaktorer är skicklighetsnivå och bedömd vinstchans.

– Om man tror att man kan påverka utfallet, ökar riskerna, säger Thomas Nilsson. Därför är pokerspel och spel på häs-

GOTT OCH ONT

Svenskarnas spelvanor

Svenska Folkhälsoinstitutet, FHI, sammanställer just nu en stor undersökning som syftar till att kartlägga svenskarnas spelvanor. Man tittar bland annat på hur mycket tid och pengar människor lägger ner, hur spelandet påverkar hälsa och relationer, våldsbenägenhet, ekonomi och sysselsättning. Undersökningen presenteras i november och kan kanske ge svar på frågan om man kan bli beroende av skraplotter.

– I nuläget går det inte att säga om det är beroendeframkallande. Däremot ser vi att skraplotter blir allt vanligare bland unga, vilket skulle kunna innebära en inkörsport till annat spelande, säger Marie Risbeck på FHI, som understryker att institutet ogillar indelningen farliga/ofarliga spel.

– Vi vet egentligen om det finns någon sådan skillnad. Spelberoende kan uppstå ur många sorters spel. Inget spel är garanterat ofarligt.

FAKTA SPELBEROENDEPROJEKTET (FHI)

SPELBEROENDEPROJEKTET har funnits sedan 1999. Man arbetar förebyggande genom utbildning och information samt driver stödlinjer och internetsjälvhjälp för den som redan är beroende. Man bedriver också öppenvård för spelmissbrukare i Stockholm, Malmö och Göteborg.

FAKTA SPELUTREDNINGEN

IOGT-NTO och andra folkrörelser väntar spånt på en proposition från regeringen om framtidens spel. Den var aviserad till hösten men finns inte längre med på listan över regeringsförslag.

Propositionen är regeringens svar på den statliga Spelutredningen, som presenterades i slutet av förra året. Den föreslår bland annat att statliga Svenska Spel är de enda bolag som ska få bedriva spel på Internet. Det betyder att folkrörelserna stängs ute från den marknad som enligt alla bedömare kommer att växa snabbt på de traditionella lotteriernas bekostnad. IOGT-NTO och Miljonlotteriet, A-lotterierna, Postkodlotteriet, Folkspel med flera har protesterat mot förslaget.

FAKTA RISKFAKTORER

- **ÅLDER:** Ju tidigare debut, desto större risk
- **FREKVENNS:** Ju oftare och ju mer man spelar/kan spela, desto större risk
- **SKICKLIGHET:** Ju större möjlighet att påverka/tro att man kan påverka utfallet, desto större risk
- **BEDÖMD VINSTCHANS:** Ju större chans att vinna, desto större risk

»Riskerna ökar med spel på Internet, men man har möjlighet att göra en hel del för att minska dem.«

THOMAS NILSSON, PSYKOLOG PÅ SPELINSTITUTET

Nästa uppslag:
"DET FINNS INGA
SÄKRA LOTTER"

Spela Miljonlotter direkt på Internet.

tar farligare än turspel och en vanligare ingång till missbruk.

– Miljonlotteriet har bara slumpspel, inga skicklighetsspel, säger Mattias Westholm. Vi överdriver inte vinstchanserna, och vi har få och rimliga kontantvinster.

SVENSKA SPEL HAR TILLSAMMANS med Spelinstitutet utvecklat Spelkoll, ett system för databaserad hjälp till den som får problem med sitt spel. Det systemet har Miljonlotteriet nu köpt in.

– Det är dyrt, men det måste få kosta. Vårt mål är att ha spelansvar i världsklass, säger Ludwig Alholt. Systemet ger oss möjlighet att bygga in säkerhet.

I databasen finns en historik, där man kan följa en spelare och se om han ändrar sitt spelmönster. Med hjälp av en analysmodell kan man förutse hur personens spelande utvecklas i framtiden. När han går in på sitt spelkonto, får han en grön, gul eller röd signal tillsammans med en förklarande text. Gult betyder råd att se över och minska sitt spelande, med röd signal får man rådet att kontakta en spelrådgivare – på Spelinstitutets hjälplinje.

Under de fyra första månaderna har

6 300 personer öppnat spelkonto hos Miljonlotteriet på Internet och omsättningen har uppgått till 2,3 miljoner kronor (av en årlig omsättning för hela Miljonlotteriet på 500 miljoner kronor).

– Än så länge är det bara befintliga kunder som köpt lotter på nätet, förklarar Mattias Westholm. Ingen har stängt av sig under de fyra första månaderna, men två kunder har öppnat spelkonto som de sedan stängt.

– Om någon ska vara duktig på spelansvar så är det IOGT-NTO-rörelsen och det lotteri som rörelsen äger, säger Ludwig Alholt. Och det vill vi förmedla till rörelsen. Medlemmarna ska inte behöva skämmas, de ska kunna vara stolta över ett lotteri med både bra produkter och bra spelansvar.

Förutom med Spelinstitutet samarbetar Miljonlotteriet också med Växjö spelprevention (se separat artikel), som Curt Thapper, själv tidigare spelberoende, tagit initiativ till.

– Vi har en dialog med dem sedan flera år, framför allt om nätspel, säger Ludwig Alholt. Och vi ger oss inte förrän Curt Thapper är nöjd!

EVA ÅHLSTRÖM

– För den som är spelberoende hjälper inga spärrar, säger Curt Thapper.

FOTO: HANS RUNESSON

»DET FINNS INGA SÄKRA LOTTER«

– IOGT-NTO tjänar pengar på folks spelande. En del kan hantera det, andra inte. Jag vet, för jag har själv varit spelberoende.

■ **SPELBEROENDE** Curt Thapper hos IOGT-NTO i Växjö tror inte att det går att göra något spel på nätet helt säkert, hur många spärrar man än bygger in.

Curt Thapper är anställd av IOGT-NTO och vet att verksamheten är beroende av intäkterna från lotterierna, men han är ändå kritisk.

– För den som är spelberoende hjälper inga spärrar. Man har bara en sak i huvudet och gör allt för att få fortsätta spela och klickar bort alla varningssignaler. Varningarna kan säkert vara bra för den som börjar känna att han spelar för mycket, men vi som redan är beroende fortsätter så länge vi har pengar att satsa.

Sedan ett halvår tillbaka arbetar IOGT-NTO i Växjö aktivt med att förebygga spelberoende. Fröet till Växjö Spelprevention såddes redan 2007, när man insåg att det fanns en rad hjälpprogram för densom redan sitter fast i ett spelmissbruk – men ingenting för att förebygga det. Curt Thapper är en av initiativtagarna.

– Växjö Spelprevention började med att göra en kartläggning av hur det förebyggande arbetet såg ut, och vi såg snabbt att detta är ett ganska outforskat område. Vi fick bidrag från Spelinstitutet. Senare sökte vi pengar från bland annat Folkhälsoinstitutet.

Växjö Spelprevention vänder sig till unga och vuxna och syftar till att förebygga alla sorters spelmissbruk; dataspel och spel om pengar.

Projektet, som ägs av Växjö universitet och IOGT-NTO, kommer att bestå till 50 procent av forskning och till 50 procent av praktisk verksamhet

– Beroendet har ju samma mekanismer oavsett vad det handlar om, därför tar vi ett helhetsgrepp om alla typer av spelberoende, säger Curt Thapper.

I nuläget har Växjö Spelprevention avtal med två gymnasieskolor, som ska fungera som referenser för det fortsatta arbetet. Genom att skapa en "checklista" går det att ringa in vem som är i farozonen för att bli spelmissbrukare – och vem som redan trillat dit.

MARIA ZAITIEWSKY
EVA ÅHLSTRÖM

Minimal verksamhet utan lotteripengar

IOGT-NTO ÄR BEROENDE av Miljonlotteriet. Utan de intäkterna skulle det bara finnas pengar till en dryg tiondel av dagens verksamhet.

IOGT-NTO ska inte finansieras av spel och dobbel, tycker medlemmar som själva är spelberoende eller har anhöriga med spelproblem. I en motion till årets kongress föreslog Thomas Bengtsson att förbundet skulle avstå från inkomsterna från Miljonlotteriet och "anpassa verksamheten utifrån medlemsintäkter och frivillighet".

Det skulle bli en kännbar anpassning för alla delar av organisationen, eftersom lotterierna idag finansierar mellan 80 och 90 procent av verksamheten.

Av förbundets intäkter på ca 80 miljoner kronor 2009 kommer ca 70 miljoner från lotterierna. Medlemsavgifterna ger cirka 4 miljoner och statsbidrag – grundbidrag från Socialstyrelsen plus en del projektbidrag – cirka 6 miljoner.

– Det skulle räcka till ett litet kansli med en handfull anställda, som ägnade sig åt opinionsbildning – kontakter med politiker, utspel i media – och kontakter med föreningar och distrikt, gissar förbundets ekonomichef Tore Andersson. Men inte så mycket mer.

Det skulle inte finnas några pengar att fördela till distrikt och föreningar, vare sig "350-kronor", utvecklingsstöd eller projektstöd. Allt lokalt arbete skulle vara helt beroende av ideella krafter, liksom styrelsearbetet på alla nivåer.

Det skulle inte finnas några resurser för internationellt arbete. Accent skulle inte finnas kvar, i varje fall inte i nuvarande form och inte ingå i medlemsavgiften.

– Det är dessutom troligt att statsbidragen skulle minska, om verksamheten blev så mycket mindre, säger Tore Andersson.

Det är klart att det ideella engagemanget kan öka, och visst arbetar förbundet för att hitta fler inkomstkällor, men det krävs rätt mycket frivilliga krafter för att kompensera tiotals miljoner kronor om året.

EVA ÅHLSTRÖM
eva.ahlstrom@iogt.se

Vill du också ge dina barn eller barnbarn
ett minne för livet?

Ransberg 13 juni - 3 juli

Tillsammans med ungdomar från hela Sverige får du som är 14-15 år förbereda och genomföra din konfirmation.

Du behöver inte vara scout för att delta på konfirmationslägret.

Vi bor inomhus i flerbäddsrum på Ransberg. Stor del av tiden är vi ute då du får uppleva scouting genom friluftsliv, gemenskap och patrulliv. Konfirmation i Ransåters kyrka 3 juli, anmälan senast 2009-11-15

Mer info via Bodil Hansen, 0476-22018
bodil@nsf.scout.se

www.ransberg.se

IOGT-NTO växer – läsekretsen växer...

Annonsera i Accent

– det naturliga sättet att nå engagerade läsare

janne@info reklam.nu
Glasgatan 21, 731 30 Köping
0221-213 40, 070 346 346 2

REKLAMBYRÅN I KÖPING

SOBER RESOR

16:e
året

Resmål 2010

ISLAND – "Sagornas ö" 25-30 april

I naturkrafternas och kontrasternas land med aktiva vulkaner, stora glaciärer och heta källor, samt uråldriga sagor och historia, får du uppleva en unik kombination av säregen natur och mytomspunnen kultur.

IRLAND 14-21 maj

Vi upplever historiens vingslag vid såväl gåtfulla stensättningar och boplatser från vikingatiden som kyrkor och slott från medeltiden. Vi njuter av det skiftande landskapets skönhet, allt från subtropisk grönska, till de karga klipporna vid Cliff of Moher i väster.

ÖSTERRIKE, vandringsresa 1-9 augusti

Vi vandrar i det vackra Salzburgerland och upplever Österrikes speciella karaktär med sluttande gröna ängar, fåbodar och vackra hus med sina prunkande blomsterlådor, allt omgivet av höga snöklädda bergstoppar. Vandringarna passar alla med normal kondition. Alternativa turer erbjuds.

OBERAMMERGAU Passions spelen 23-29 augusti

Följ med Gunilla Zimmermann till de populära Passionsspelet i Oberammergau som traditionellt uppförs till Guds och Jesus ära vart tionde år sedan 1634 då orten som genom ett under skonades från pesten som härjade i Europa under 30-åriga kriget.

HURTIGRUTTEN september

På världens vackraste sjöresa utefter den norska kusten får du njuta av ett omväxlande landskap, spännande djurliv och små byar som passeras under resan. Du erbjuds även utflykter såsom stadsvandringar, museibesök och landskapsturer.

AUSTRALIEN oktober

Du möts av en kontinent med en otrolig variation som inte kan beskrivas utan måste upplevas. På vår resa genom Australien med flyg, buss och båt får du bl a uppleva en unik natur vid Ayers Rock, långa sandstränder vid Stora Barriärrevet, djurlivet i Kakadu nationalpark, fartfyllda storstäder och vänliga människor.

KONTRASTERNAS KINA 4-17 nov

På vår resa till några av Kinas världsarv som ligger lite utanför de stora turiststråken, där olika minoritetsfolk lever än idag med sina traditioner, får du uppleva skillnaden mellan det gamla och nya Kina i städer och på landsbygd, bl a genom ett besök på Miao-folkets traditionella Lushengfestival. Resan kan avslutas med några dagar i Peking.

Vill du veta mer? Ring 031-26 53 30, fax 031-340 86 34, e-mail: soberresor@telia.com, eller sänd in talongen nedan till SOBER-resor, IOGT-NTO, Rotevägen 2, 433 69 Sävedalen, så sänder vi mer information. Se även vår hemsida: www.soberresor.se

Jag vill veta mer om följande resor:

- ☐ Island ☐ Irland ☐ Österrike ☐ Oberammergau
☐ Hurtigrutten ☐ Australien ☐ Kontrasternas Kina

Namn.....

Adress.....

Postnr..... Postadress.....

Tel.....

Pastorn Svante Mjönäs har krogen som arbetsplats. Där har han förtroliga och stödjande samtal med mer eller mindre nyktra gäster. Här gör han en verklig insats tycker han - och blir dessutom nypt i baken som aldrig förr.

AV MARIA ZAITZEWSKY FOTO HILLEVI NAGEL

Det är fullt ös på klubben Palace i Göteborg denna stimmiga torsdagskväll. Ett band som spelar klassiska rockhits står på den lilla scenen och dansgolvet gungar av rytmer. Majoriteten av gästerna är i medelåldern.

Mitt i denna kakafoni av ljud, ljus, färger, dofter och suktande blickar står krogpastorn Svante Mjönäs rak och fast som en boj i ett stormigt hav. Ibland lutad mot en pelare, ibland i trängseln vid baren. Han minglar vant i de pampiga lokalerna, men tar inga egna initiativ till samtal.

– Jag trampar aldrig på någon för mina idéers skull, jag är inte här för att frälsa. Människor får komma till mig om de vill prata, säger han.

Blir han törstig beställer han ett glas vatten. Blir han uppbyggd på dansgolvet tackar han vänligt nej. Svante är nämligen här i sin roll som pastor från Missionskyrkan, inte som privatperson – det är viktigt att markera en gräns, anser han.

– Jag har fått frågan om jag inte blir lockad av alla snygga kvinnor. Men nej, det blir jag inte. Jag är ju här i ett visst syfte, att vara ett samtalsstöd för den som vill prata. Genom att jag alltid är här på torsdagar blir jag ofta igenkänd och eftersom jag står stadigt och inte låter mig påverkas av min omgivning utgör jag förhoppningsvis en trygghet för många.

Varje onsdag och torsdag kommer han hit vid elvatiden och stannar till fram på småtimmarna. Det har han gjort i nio år nu.

Hur orkar han?

Svante skrattar, som så ofta under kvällen.

– Jag ser det här som ett kall, jag älskar att möta människor och föra förtroliga samtal. Jag har hållit så många trista predikningar för de redan frälsta, men det här är på riktigt. Om folk blir uttråkade så vänder de sig bara bort, vilket är en nyttig erfarenhet för mig. Jag tvingas fundera över hur jag bemöter människor. Jag får helt enkelt mer pastoralt gjort genom att vara krogpräst och fängelsepräst, som jag är på min andra tjänstehalva. Jag ser mig själv som en budbärare som har fått gåvan att ta mig an de hjälplösa. Administration får andra ta hand om!

Svante har alltid haft hjärta för de ensamma och utsatta i samhället och när den här tjänsten dök upp kände han att han hamnade på rätt plats. Men han är glad att han var lite äldre, 50 år fyllda.

Svante Mjönäs finns till hands, men tränger sig aldrig på.

Pastorn

n på krogen

»Jag trampar aldrig på någon för mina idéers skull, jag är inte här för att frälsa. Människor får komma till mig om de vill prata.«

– Då har man livserfarenhet och är bättre rustad att tackla den här speciella miljön. Som krogpräst måste man vara stryktålig, tålmodig, klara av sena kvällar och gilla discomusik, house och techno. Man måste tycka om att lyssna på människor som ibland har viktiga saker att berätta, men som ibland bara tjarar. Då gäller det att vara tydlig och säga ifrån, säger Svante och berättar glatt att han ofta blir raggad på.

Rundkragen väcker förstås nyfikenhet och ibland en lust att testa gränserna. Hur långt kan man gå med prästen?

– Jag har nog aldrig blivit så nypt i baken som under åren som krogpräst. En gång fick personalen lyfta bort en närgången kvinna som klängde sig fast vid mig.

JOBBIGA FYLLESAMTAL BLIR DET förstås en del av. Då gäller det att taktfullt säga ifrån om det känns fel eller dumt. Men generellt tycker inte Svante att det är svårt att verka i en miljö som är så alkohol-dränkt.

– Nej, jag har haft väldigt fokuserade samtal med berusade människor, så det går inte att generalisera. Vissa öppnar sig ju mer när de druckit, vilket ibland kan vara en fördel.

Vad handlar samtalen om?

– Ofta om brustna relationer, problem med tonårsbarnen eller kanske sorg. Det kan handla om existentiella frågor. Det händer också att jag blir ombedd att bevisa att Gud finns. Det är lustigt, men mitt intryck är att problemen "klumpar" ihop sig under perioder. Under några veckor var det många med självmordstan-
kar. Andra gånger vill alla prata om sina relationer.

Några möten har förstås etsat sig fast i Svantes minne. En gång kom en stuvuxen man fram till honom och tog ett stadigt grepp om hans axlar. Mannen ville prata och det framskyntade så småningom att han var involverad i den organiserade brottsligheten. Svante, som har tystnadsplikt, lyssnade. Men när mannen talat klart ville han inte släppa taget. I stället bad han om att få syndernas förlåtelse. Vilket Svante förstår biföll.

HAN BERÄTTAR ATT UNGEFÄR hälften av tiden som han tillbringar på golvet är han i samtal. Många kan vara lite avvaktande till en början, men om en person väl börjar prata så lossnar det. Då kommer fler fram.

– Tiden är min vän, jag skyndar långsamt. Ibland undrar jag varför jag står där. Men så kommer någon fram, säger Svante och berättar att många stammisar gärna byter några ord. Några gånger har gäster som han knutit kontakt med gett honom uppdrag att förrätta vigslar och dop.

Han upplever att hans närvaro är emotsedd och att han är mycket uppskattad. Även krogpersonalen tycker att han fyller en viktig funktion, eftersom han delvis kan avlasta bartendrarna som annars får höra ett och annat, samtidigt som de ska servera drinkar.

– Jag har mer att erbjuda yrkesmässigt. Och får dessutom handledning under mitt arbete, säger Svante och tillägger att hans närvaro på krogarna givetvis är godkänd av krogägarna.

I Göteborg har den här pastorala verksamheten funnits sedan början av 1990-talet.

DET RÅDER INGET TVIVEL om att Svante älskar sitt arbete. Drivkraften är att nå människor som är särskilt behövande med samtal och bön, att vara en utsträckt hand i krogmörkret.

Mitt i festyrkan kan ensamheten kännas som störst. Svante lyssnar och ger tröst.

Han lyser av glädje där han står och verkar tycka att det är genuint kul att snacka med folk medan diskoljusen blinkar och musiken får golvet att vibrera. Ljudnivån är förstås hög och för att kunna prata måste man stå riktigt nära varandra.

Det skapar en känsla av intimitet och närhet. Det händer att människor brister ut i gråt mitt under ett samtal.

– Då är det en fördel att det är så stimmigt. Man vågar blotta sig, det är okej att visa sina känslor öppet, säger han.

Den här torsdagskvällen bjuder inte på några stora överraskningar. Svante hänger i baren, småpratar och hamnar emellanåt i djupare diskussioner.

– En man som är här ofta, och som varit arbetslös länge, sa att han upplever livet som väldigt orättvist. Hur ska någon vilja anställa honom? Jag förklarade att det är viktigt att han behåller bilden av sig själv som yrkesverksam. Och att han aldrig slutar att hoppas. Om man har inställningen att allt är meningslöst så blir det ju självuppfyllande, konstaterar Svante, som gärna ger både uppmuntran och – vid behov – en liten spark i baken. ■

FAKTA

NAMN: Svante Mjönäs
ÅLDER: 59
BOR: Varberg

FAMILJ: Fru och två vuxna barn, fem barnbarn
YREKE: Krogpastor

Mötet med människorna i krogmiljö är speciellt. I stemmet vågar man öppna sig på ett annat sätt än i andra miljöer.

»Jag har nog aldrig blivit så nypt i baken som under åren som krogpräst. En gång fick personalen lyfta bort en närgången kvinna som klängde sig fast vid mig.«

Tiden är Svantes vän. Ibland är det lugnt. Ibland vill någon prata.

"Inga sånger lagar sprucket glas"

Drogerna hotade att ta Toni Holgerssons liv. Karriären, bostaden, familjen. Nu står han på scenen igen. Erfarenheterna blev sånger. Inget kan göras ogjort, men allt kan bli bättre.

AV MAJKEN ÖSTSÖDERLUND FOTO ÅKE ERICSSON

Alla livskartor går inte att jämföra med varandra, de innehåller så väldigt olika erfarenheter. Men allas liv har ett värde, oberoende av vilka erfarenheter de innehåller.

Efter fyra månaders övervägande har Toni äntligen sagt ja till en intervju. Jag och fotografen följde honom på en konsert på Dalarö i somras och nu, när det är höst, är det dags för intervjun. Jag har precis sjunkit ner i Tonis gröna soffa i lägenheten i söderförorten Björkhagen, när hans nästa uttalande får mig att studsa upp igen.

– Det jag varit med om är mina erfarenheter, jag vill inte vara utan dem. Jag ångrar ingenting.

Ångrar ingenting. Vad menar du människa? Plötsligt, utan förvarning, blir jag väldigt provocerad. Jag har läst i tidigare intervjuer att Toni har tre barn. Kan en far droga bort sitt liv och säga att han inte ångrar sig?

– Du sjunger om din älskade pappa på vars axlar du satt ibland. Då var livet perfekt. Du har uppenbarligen saknat din egen far otroligt mycket. Hur ofta har du burit dina tre barn på dina axlar? Hur ofta har du svikit dem?

Gungstolen, där Toni placerat sig, tvärstannar mitt i farten. Det öppna ansiktet mörknar. Han säger att hans barn inte bett om att få vara med i någon intervju. Det är privat. Att han skriver texter om sina livserfarenheter betyder inte att han vill lämna ut hela sitt privatliv.

Så drar han efter andan, tittar på mig, och fortsätter.

– Att säga att jag inte ångrar någonting är inte riktigt sant. Men jag är inte bara det ena eller det andra, utan allt det som har hänt.

I slutändan vill jag inte ta bort något, möjligtvis lägga till. Om jag ångrade mina erfarenheter, ångrade jag ju mig själv. Men självklart ångrar jag gärningar som förorsakat andra smärta och sorg.

– Livet består av orsak och verkan. Det ena ger det andra. Det finns alltid en anledning. Det finns saker jag inte fick med mig när jag var barn, jag fyllde mina hål med sprit och knark. Jag var 14 år när jag hade vinsår på benen, utslag som orsakas av mycket alkohol.

Försökte ingen hindra ditt drickande?

– Hur skulle det ha gått till? Om mamma hade låst in mig, skulle jag ha brutit mig ut. Jag har alltid gjort som jag har velat. Det är det bästa med mig.

Toni skrattar. Han är på skämthumör igen. Jag försöker fundera på det där med olika livskartor, förförståelse, våra tidigare erfarenheter som färgar vår tolkning av det vi är med om just nu.

– Jag har inte alltid funnits till för mina barn. Jag önskar att jag vaknat upp tidigare.

"Inga sånger lagar sprucket glas." Skam och skuld gör inte en dålig handling bättre. Tiden kan bara gå framåt. Hjälper ånger?

Ja, för den som är drabbad. Om det var du som stal min cykel vill jag att du ber om ursäkt.

– För säkerhets skull får jag säga förlåt då. Jag har snott på många cyklar på Södermalm att jag borde bjuda hela stadsdelen på gratis konsert. Jag levde flera år på drogrelaterad kriminalitet.

Det är mer än ett år sedan Toni använde droger sist. I år fyller han 44 år. Han känner sig redo att möta publiken igen, leva ett vanligt liv.

När drogerna styrde kunde han inte skriva. Men nu, sedan en tid tillbaka, har han tillgång till orden igen.

– Jag kan längta efter den mörkare eld som drogerna ger, säger Toni Holgersson. Men jag ser att drogerna krympt mitt liv. Till slut orsakade de mer smärta än de lyckades bedöva.

»Jag var 14 år när jag hade vinsår på benen, utslag som orsakas av för mycket alkohol.«

► **I SOMRAS GAV HAN** en av sina numera sällsynta konserter på Dalarö i Stockholms skärgård.

Då strömmade publiken till, nästan mer än vad lokalen kunde svälja. Många kände varandra. Det kramades och hälsades, jublades och applåderades. Det märktes att många i publiken väntat på att få se Toni Holgersson på scen igen.

Han sjunger om sin pappa, den frånvarande, den alkoholiserade, den älskade, den beundrade. Han sjunger också om mamma som hade två jobb för att klara försörjningen, om livet som är nu och döden som kommer sen.

Över alla texter vilar en förhöjd livskänsla, ett tacksamhetsrop från den som överlevt en katastrof. Döden var ingen avlägsen följeslagare under de 26 åren av missbruk, utan en högst reell valmöjlighet.

I början av 1990-talet släppte han i raskt takt fem CD-skivor. Han var ung, mycket lovande och jämfördes med Ulf Lundell. Publik och press gillade det han gjorde. Han var en spännande, främmande och kanske lite skrämmande fågel.

Precis som Kalle Jularbo tillhör Toni Holgersson resandefolket, en minoritetsgrupp som delvis är besläktade med romer.

För Toni innebar framgången att hans utanförskap omvandlades till en fribiljett rakt in i kändisvärlden. Men bjudchampagnen förmådde inte bedöva den kropp som redan vant sig vid enorma mängder alkohol. Toni berättar att han hade pre-delirium redan före sin myndighetsdag.

Ett redan galopperande missbruk började skena.

Nu har det gått femton år och Toni har sett många behandlingshem från insidan sedan dess.

I DATORN, HEMMA I lägenheten, finns texter till en ny CD. Men skivmarknaden ser annorlunda ut idag än för 15 år sedan. Då fanns det bolag som ville satsa på en lovande stjärna, idag får de flesta artister försöka finansiera sina första utgåvor med egna medel. Skivbolagen tar inga risker.

Toni vill gärna ge ut en ny skiva, men han är helt beroende av att skivbolaget får statliga pengar från Kulturrådet, så kallat fonogramstöd. Utan pengar, ingen inspelning.

Tills vidare försöker han marknadsföra sig via Internets MySpace, där alla fritt kan lägga ut sin musik.

– Jag kan inte sitta disciplinerat och skriva texter under konorstid, men jag kan åka bort och jobba intensivt.

Toni skrattar, reser sig, plockar bort lite ludd som han upptäcker i ett hörn av lägenheten. Han säger att hela hans liv är sådant. Allt eller intet.

– När jag tog droger kunde jag injicera vilken skit som helst i kroppen utan att riktigt veta vad det var, idag äter jag helst inte chips. Det är för onyttigt. Det är larvigt egentligen, men det blir gärna så. Pendeln slår än åt det ena, än åt det andra hållet.

– Likadant är det när jag tränar. Jag kan inte promenera, jag joggar, tvingar mig att springa uppför backarna för att förbättra min kondition.

Att träna regelbundet är ett sätt att hålla livet på rätt sida ångesten, suget, och bedövningen.

– Jag orkar inte längre bara äta på tillvaron, göra dåliga saker.

»När jag tog droger kunde jag injicera vilken skit som helst i kroppen utan att riktigt veta vad det var, idag äter jag helst inte chips. Det är för onyttigt«

Jag vill se vart allt tar vägen om jag stannar hos mig själv, slutar bedöva mig.

Han tar fram gitarren och sjunger en nyskriven sång. Han förklarar att musiken har funnits länge inne i hans huvud. Det tog nästan två år innan orden kom. "Jag ser vad ni ser, hör vad ni hör" och senare "allt gick isär, gick itu" men trots det "jag saknar en mörkare eld".

Toni förhålls inte droger, men han vill inte heller skönmåla livet som nykter.

– Jag kan längta efter den mörkare eld som drogerna ger, men just idag vet jag inte vad jag skulle med en påtändning till. Jag hoppas den känslan håller i sig. Jag kan bara ta en dag i taget. Jag ser att drogerna krympt mitt liv, till slut vållade drogerna mer smärta än de lyckades bedöva.

Så ångrar han sig, vill formulera sig annorlunda.

– Det finns inte bara ett sätt att leva sitt liv, allt är tillåtet, men allt är inte nyttigt.

HAN TRAVESTERAR ETT BIBELORD, det visar sig att han är rätt hemma i Bibeln, såväl som bland poeter och gamla grekiska filosofer. Under sina nyktra perioder har han läst mycket, tagit igen de förlorade grundskoleåren, gått på Komvux och är snart färdigutbildad mentalskötare.

Han har tillbringat mycket tid i Allhelgonakyrkan men kallar sig inte frälst. Han försäkrar att han är naturvetare, tror på kausala orsakssamband och tror att allt är slut när döden inträder.

– När jag var liten trodde jag på magiskt tänkande. Då sjöng jag för full hals så fort en bil passerade. Jag trodde att skivbolagen hade en radar som kunde ta in ljud via bilarnas antenner. Jag hoppades bli upptäckt.

Nog blev han upptäckt alltid. CD:n som snurrar i bilstereon på vägen hem är hans sjunde egna skiva. "Tecken på liv" som utkom 2005.

"Jag är inte den jag borde vara, inte den jag ville vara, men tack och lov inte heller längre den jag en gång var."

Nej, vem skulle ha trott då när han övernattade i källarrum och snodde bilstereo och cyklar att han skulle sjunga in psalmer tillsammans med Irma Schultz Keller eller att han skulle medverka i en samlingsskiva som kom nu i september.

En tid senare kommer ett sms från Toni: "Angående detta med gud. Jag tror inte på gud men jag kan likförbannat inte låta bli att hoppas. Och att jag tänker att vi bara har detta liv gör ju varje form av evigt liv till en glad överraskning."

Jag ler när jag läser meddelandet. En av de sista saker Toni sa innan vi skildes var:

– All utveckling innebär att svika sina tidigare ideal. Alla kan förändras. ■

TONI HOLGERSSON

ÅLDER: 44 år

BOR: Stockholm

FAMILJ: Tre barn

BAKGRUND: Gav ut fem CD i början av 1990-talet, var både publikens och recensenternas älskling, men föll tillbaka i missbruk. Kom tillbaka 2005 med en skiva, men sedan blev det tyst igen.

AKTUELL Har varit utan droger i mer ett år nu. Har börjat ge konserter igen. I datorn finns material till en ny skiva

Toni Holgersson känner sig redo att möta publiken igen, som här vid sommarens konsert på Dalarö.

– Om jag ångrade mina erfarenheter, skulle jag ångra mig själv, säger Toni Holgersson. Men självklart åntrar jag gärningar som försakat andra smärta och sorg.

Toni Holgersson sjunger nyskrivna sånger om sina erfarenheter. Han vill gärna ge ut en ny skiva men är beroende av att skivbolaget får pengar från Kulturrådet.

Plockgodis i höstrusket

NOVELLANTOLOGI
Noveller för Världens Barn
Informationsförlaget

Årets Noveller för Världens Barn har temat klassiska mästerverk. I förordet skriver Anneli Jordahl att samlingen är som "ett tithåll rakt in i det allra hemligaste".

Jag håller med. Novellen som konstform fångar ju gärna en unik händelse, sedd ur ett begränsat perspektiv, och klassikerna har väl fått överleva just eftersom vi fortfarande känner oss träffade av skildringarna? En riktigt bra novell ska enligt mig vara drabbande och omöjlig att väja undan för. Bland dessa noveller finns många

Fördomsfri roman bryter ny mark

Agnes hjärta Edward
Lina Forss
Wahlström & Widstrand förlag

BOK Av titeln att döma är detta en kärleks-historia. Agnes, bässtäljande deckarförfattare, träffar den lika-ledes framgångs-rika konstnären Edward på dennes vernissage.

"Jag kan måla dig", säger han. "Jag ska måla min allra största målning någonsin och jag ska måla dig." Men båda är upptagna på annat håll. Agnes är gift med Ragnar och i Edwards liv finns redan en mängd kvinnor och barn.

Detta är början på en romans med förhinder, men riktigt så banalt som det låter är det förstås inte.

Före scenen på vernissagen får vi stifta bekantskap med Agnes. Hennes liv är symbiotiskt sammanbundet med den stenrike och beskyddande maken och de två barnen, men hon lever det liksom vid sidan av deras.

Böckerna hon skriver speglar grubblerierna över hennes egna känslomässiga tillkortakommanden.

"Barnen födde jag medan jag åt och skrev och det var alltid Ragnars uppgift att ta hand om dem" konstaterar hon. Hon är i själva verket familjens enda barn, dess självklara mittpunkt och ständiga orosmoln.

Beskrivningen av Agnes provisoriskt sammanfogade familj är stark, men när turen kommer till själva kärleks-historien blir det snärigare. Huvudpersonerna träffas knappt i verkligheten, utan

Björn Starrin och Tuva Novotny i en skruvad men varm komedi av Ulf Malmroos.

BRÖLLOPSFOTOGRAFEN

Mångbottnad komedi om kulturkrockar
Av Ulf Malmroos med Björn Starrin, Tuva Novotny, Kjell Bergqvist och Johannes Brost

FILM Robin bor i en liten byhåla i Värmland, men drömmer om att jobba som fotograf. Livet i byn känns trångt – och industrin ska dessutom snart läggas ner. Av en slump får han chansen att fotografera ett societetsbröllop i Djursholm i Stockholm och utan att han riktigt begriper hur blir han snart brudens fars gunstling – som en charmig och rolig maskot tas han upp i familjegemenskapen. Han flyttar in hos en vän till familjen, komikern Johnny, vars karriär för länge sedan gått i stå, och får snart chansen till fler fotouppdrag hos gräddan i Djursholm. Dessutom blir han förälskad i Astrid, dotter i familjen, som, i likhet med Robin, fotograferar. Givetvis blir kulturkrockarna många och ganska dråpliga när

lantisen från Värmland möter societén i Stockholm. Visst är filmen ganska skruvad och karaktärerna överdrivna – så bonnig måste man väl inte vara bara för att man kommer från Värmland? – men värmen och berättarglädjen finns där. Kjell Bergqvist som den förödmjukade Johnny kan få hjärtat att brista. Och i birollerna briljerar bland andra Robins mamma, som genom sin bestämda åsikt att alla är lika värda "oavsett bakgrund", säger mycket om oss människor. Smått irriterande är det att Robin så snabbt anpassar sig till den nya miljön – han blir en trendnisse med stajlad frisyra och balla kläder – men det är förstås samtidigt poängen med filmen. Hur långt är man beredd att gå för att smälta in? Filmen bjuder på många skratt och betydligt fler bottnar än man först kan ana.

MARIA ZAITZEWSKY

kommunicerar på elektronisk väg.

Ett ständigt facebookande och sms: ande som mest känns avsett som samtidsmarkör. Som stilgrepp fungerar det inte så bra, utan gör att läsningen blir trög. Agnes och Edward kommer inte till

skott. Deras utdragna kurtis blir också början till det totala sammanbrottet för Agnes känsliga psyke.

Växelvis berättat ur första och tredje persons perspektiv, med Lina Forss typiskt slingrande ordflöde, får vi följa med hela vägen utför.

Här känns det som att Forss bryter ny mark. Hon har inte skrivit en psykiatrisk lärobok i romanform eller en moralism, utan en totalt fördomsfri och personlig betraktelse av en människa med svåra problem.

RAGNI SVENSSON

exempel på hur de allra hemligaste känslorna kryper ut ur boksidorna och bosätter sig i min kropp.

Boken känns som en plockgodispåse med både sött, surt och salt – till skillnad från andra antologier med klassiker som bara brukar innehålla flera bitar av samma sort. De nordiska rösterna är uppblandade med viskningar och rop från Egypten och Argentina: noveller är hämtade från hela fem kontinenter. Jag dras särskilt till Kanafani från Palestina, Vera från Zimbabwe

och Ailing från Kina, författare som ännu är rätt okända i Sverige. Utöver dessa njuter jag av den imponerande skara kvinnor – med Lagerlöf, Benedictsson och Boye i spetsen – som liksom lyckas mota ner storheterna Kafka och Tolstoj till en andraplats.

Och inte att förglömma: Maupassant, Mahfouz, Tjechov, Hemingway, Gogol, Cortazar... Det är bara att välkomna höstregnet!

NATHALIE SIMONSSON

Spännande om backpackerliv

Möt mig i Patong

Annik Frostell

Albert Bonniers Förlag

BOK Helenas dotter Linda

befinner sig sedan tre år på en ö i Thailand. Hon arbetar som dykinstruktör och verkar inte ha

minsta intresse av att flytta hem till Sverige igen. Veckan före jul reser Helena med sin yngsta dotter Madde ner till Thailand för att träffa Linda – och kanske övertala henne att följa med hem. Men Linda dyker aldrig upp i Patong som avtalat och en orolig jakt på henne tar sin början. Var ska hon leta? Hon har inte ens en ordentlig adress. Sökandet tar Helena till ön Koh Phi Phi, där Linda arbetar och bor. Efter några dagar utan spår efter Linda är Helena i upplösnings-tillstånd. Vad kan ha hänt? Har hon förolyckats? Eller håller hon sig undan pojkvännan Dave? Så småningom får Linda upp ett spår och allt ser ut att lösa sig. Men då händer

något fruktansvärt. Till en början fattar man inte vad den här boken syftar till, trots att den är otroligt välskriven och spännande. Okej att man får följa en orolig mamma i fotspåren och okej att många ungdomar åker till Thailand i dag. Och visst är det roligt att få en inblick i backpacker-livet på en thailändsk ö, med all den detaljrikedom som Annika Frostell bjuder på. Men det är först under de sista kapitlen som man fattar. Säcken knyts ihop på ett snyggt sätt och perspektivet blir plötsligt ett annat. Grymt bra.

MARIA ZAITZEWSKY

En liten konstnär från Värmland

En liten konstnär

Lars Lerin

Natur & kultur

BOK Lars Lerin är Nordens kan-

ske mest begåvad akvarellist. Trots ett mångårigt alkoholmissbruk (som han nu tagit sig ur) har han

skapat en oändlig mängd fjäderlätta, suggestiva och vackra

konstverk. Under många år återkom han i motivet ofta till mörka, ensliga hus. I "En liten konstnär" berättar Lars Lerin i text och bild om sin uppväxt i det lilla värmländska samhället Munkfors och om den svajiga vägen mot vuxenlivet. Här finns finstämda minnesbilder av gitarrspelande på pojkrummet och av mammas filmstjärnelook och pappas Elvisfrisyr. Här finns bilder från jular och somrar. Mjuka, pastelliga bilder av ett flyende 50-tal. Rosenskimrande på många vis. Ändå finns det något oroande i bilderna, där ansiktena ofta bara antyds skissartat. Lars Lerin berättar rakt och ärligt om hur han under hela sitt liv låtsats och förställt sig och omgett sig med fantasifigurer. Han beskriver sig själv som ett udda barn. Men fantasin och känsligheten har burit honom långt som konstnär. Han är häpnadsväckande talangfull och det är lätt att förlora sig i de små och stora skeden som han med penseln bara antyder, men som effektivt fångar känslor av vemod, längtan, glädje och ensamhet.

MARIA ZAITZEWSKY

MISSA INTE

1 BOK "Skål", boken där fjorton

kända och okända människor berättar om hur de tagit sig ur sitt alkoholberoende, bland andra Gudrun Schyman, Marcus Birro och Kristina Axén Olin. "Skål" visar att det finns hopp och hjälp att få. Alkoholmissbruket berör, direkt eller indirekt, 2,5 miljoner svenskar.

2 TEATER "Svinalängorna", pjäsen som bygger på Susanna Alakoskis Augustbelönade roman från 2006 som handlar om Leena

och hennes familj som lämnat fattigdomens Finland för 70-talets

Sverige. Det är Riksteatern i Sverige och Wasa Teater i Finland som samarbetar kring uruppsättningen som dramatiserar av Marina Meinander. Sverigepremiär i Ystad den 7 november.

3 KONST Salvador Dalí på Moderna museet i Stockholm. Dalí hör till 1900-talets mest populära konstnärer. Moderna museet fokuserar främst på hans 30-talsmåleri, som allmänt anses vara bäst. Utställningen pågår från slutet av september till den 17 januari 2010.

HALLÅ DÄR TILDE DE PAULA, AKTUELL SOM PROGRAMLEDARE I KÄNDISJUNGELN

Tilde De Paulas nya utmaning

Hur känner du inför att vistas i Malaysia i tre veckor som programledare?

Det känns otroligt spännande, en riktig utmaning. Både privat och som programledare. Jag är en äventyrlig person och det här känns fantastiskt. Jag får vara med, men slipper samtidigt alla tuffa utma-

ningar som deltagarna utsätts för. Vilken är din styrka som programledare?

Jag är lyssnande och medkännande.

Varifrån kommer din optimism?

Jag tror den är ett arv från min fars sida. Han är brasilianare och bras-sarna ser inga hinder, bara möjligheter. Sådan

är jag också. Jag ser livet från den ljusa sidan och försöker hitta det bästa i alla människor jag möter. Jag tror på mig själv och min kapacitet och hoppas att den inställningen smittar av sig på andra.

Vad är du mest stolt över?

Mina tre barn förstås. Men också att jag har

TILDE DE PAULA

förmågan att förvalta allt det goda jag har fått i livet. Jag är verkligen tacksam över min familj och mina vänner, det är något jag tänker på varje dag.

MARIA ZAITZEWSKY

Vi människor är som en samling marionettdockor, som giriga makthavare kan styra som de vill, tycker Rose-Marie Byström. Hon tycker att vi borde vara tillräckligt upplysta och medvetna för att tänka och reagera själva, inte minst när det gäller synen på alkoholen och dess konsekvenser.

Vi är marionettdockor

AV R-M BYSTRÖM

Jag lyssnade på en intressant föreläsning av Benny Haag om hans bok "Makt, mod & motstånd". Efteråt satt jag hemma på min kammare och försökte få ordning på mina egna tankar och de åsikter som framförts under debatten efter föreläsningen.

Jag blir rädd när jag tänker på det sjuka och skeva i vårt samhälle, som likt ett muterat virus lamslår befolkningen. Vi människor är som en samling marionettdockor som makthavarna kan skruva och dra i som de vill. Vi dansar omkring som fånar i verklighetens "Let's dance", där andra ska bedöma om vi duger eller inte. Vi har på ett tidigt stadium blivit hjärntvättade och fråntagna makten att tänka själva. Vi förlitar oss hela tiden på att andra – lärare, präster, advokater, läkare med flera – ska veta bättre än vi själva.

Trots att vi lever i ett demokratiskt och fritt samhälle är vi i händerna på giriga makthavare, som inte alltid vill vårt bästa. Vi är förda bakom ljuset, och jag tror att det gäller även regeringsmedlemmarna som vi ser som de yttersta makthavarna.

Vi borde idag vara tillräckligt upplysta och medvetna om alkoholen kostnader och konsekvenser. Varför går inte regeringen och riksdagen in och gör något för att

ILLUSTRATION: RURIK ZAITZEWSKY

»Vi dansar omkring som fånar i verklighetens 'Let's dance', där andra ska bedöma om vi duger eller inte.«

bekämpa detta? Mellan 1917 och 1955 vidtog man framgångsrikt åtgärder mot alkoholen genom att införa motboken. Vad finns det för anledning att inte ta fram den igen? Staten borde arbeta för att alkoholen ska bära sina egna kostnader.

Det är kommersiella maktfaktorer som styr vårt samhälle idag, kanske i mycket högre grad än vad vi anar. Vapenindustrin tjänar massor av pengar på att vi har krig runt

om i världen. Den enes död, den andres bröd. Tyvärr tjänar alltför många starka företag också på människors sjukdom och missbruk.

I stort sett hela krog- och nöjesbranschen skulle gå under om man förbjöd alkohol, åtminstone med dagens koncept och folks omedvetenhet. Tobaksindustrin vet att alkoholen ökar röksuget. Läkemedelsbranschen är ett annat exempel, med diverse antidepressiva medel. Människor blir förr eller senare personlighetsförändrade och deprimerade av alkohol, och idag är antidepressiva preparat i stort sett den enda behandling som psykiatern erbjuder. Det är alkohol och droger som gör stackare till psykopater.

I det forna Sovjet höll staten folket på mattan med att låta alkohol vara billigare än limpa. Kanske finns det en sådan avsikt även hos dagens makthavare. Den dag vi vaknar upp kanske vi kan förändra denna orättvisa och våldsamma värld som gagnar en liten men stark skara av människor med makt och pengar.

Alkoholfrågan är mer komplex och svårhanterlig än man kan tro. Det hjälper knappast att ändra öppettiderna på Systembolaget. Bara genom upplysning och genom att stärka människors självkänsla kan man göra något åt problemen. ■

EN BLANDNING MELLAN POLIS OCH MODESTY BLAISE

ROSE-MARIE BYSTRÖM är 45 år och ensamstående trebarnsmamma. Hon är utbildad hälsoopedagog och arbetar på SAS med grupp-försäljning och som hälsoinspiratör. På fritiden skriver hon krönikor, insändare

och dikter som publiceras främst i lokaltidningar. Hon leder också kurser och föreläsningar i ämnet Hälsa och personlig utveckling.

Rose-Marie är medlem i IOGT-NTO sedan åtta år. Hon reser mycket och föredrar lite

ovanligare resmål och äventyr. Hon har bland annat varit på Grönland, Svalbard och Azorerna, bott på ashrams i Indien och reser snart till Peking på egen hand. Hon gillar att debattera, läsa, promenera och vara i som-

marstugan.

– Jag vill kämpa för rättvisa och för ett friskare samhälle, säger Rose-Marie. Mentalt är jag nog en blandning av polis och Modesty Blaise. Mitt motto är: Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.

ROSE-MARIE BYSTRÖM

KORSORD NR 6 2009

MILJONLOTTER ATT VINNA. Tre lotter vinner förstapristagaren, en lott vardera får de tio som närmast har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm, senast 20 oktober 2009. Märk kuvertet Kryss 7/2009.

NAMN

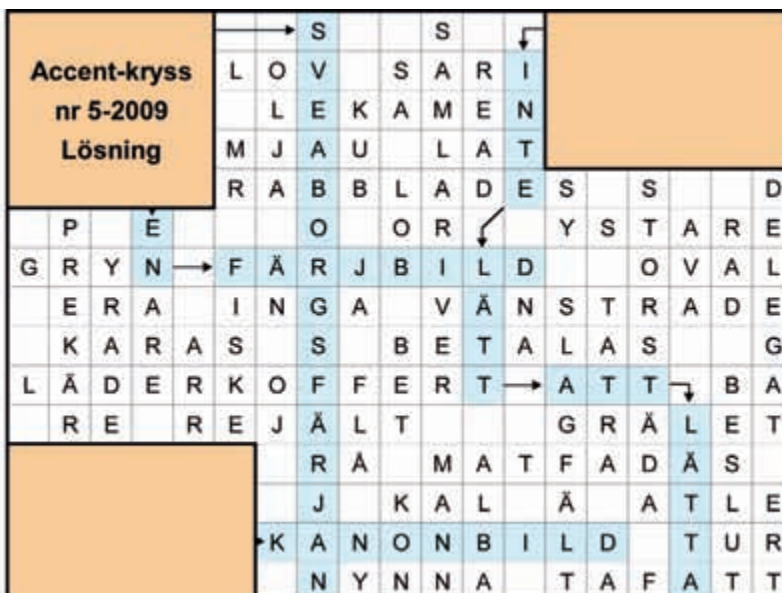
ADDRESS

POSTADDRESS

VINNARE NR 5 2009

FÖRSTA pris, tre Miljonlotter: Svea Arvidsson, Hammarstrand.
SIDOVINSTER, varsin Miljonlott: Uno Wallenberg, Vaggeryd,
 Margit Nyström, Karlstad, Lars Högberg, Bodum, Bonäs-
 sund, Anne-May Nilsson, Skövde, Lars F Karlsson, Göteborg,
 Elisabeth Rinne, Uggelofs, Riddarhyttan, Gunvor och Sören
 Willmer, Borlänge, Ingrid Febring, Degerfors, Nils G Jansson,
 Karlstad, och Inga-Britt Lundgren, Mjölby, Accent gratulerar!

LÖSNING NR 5 2009

Omstart i livet för Ivan

Ivan är 19 år och bor i Uganda. Under sin uppväxt upplevde han hur alkoholen förvandlade hans kärleksfulla mormor till en rasande furie. I dag har han fått en omstart i livet hos organisationen UYDEL.

AV GÖRREL ESPELUND

■ **UGANDA** – Min far dog innan jag var född, min mor dog när jag var nio år. De säger att hon dog i aids. Varför min far dog vet jag inte, säger Ivan när vi träffar honom på UYDELS rehabiliteringscenter utanför Ugandas huvudstad Kampala.

På området byggs en ny matsal, och några av ungdomarna hjälper till att bära tegelstenar till bygget. Ett par pojkar spelar brädspel, några andra sparkar fotboll, och i den varma vinden hänger kläder på tork.

Så länge hans mamma levde, bodde Ivan hos henne i Kampala, efter hennes död flyttade han till mormor i byn.

– Mormor var fattig och änka. Hon levde på att odla sin jord, men det var inte lätt. När det var för mycket sol dog grödorna.

Ivan och hans kusin bodde tillsammans hos mormor, alla hennes egna barn var döda. I det lilla hushållet saknades alltid pengar, och Ivan fick ta olika småjobb i byn.

– Jag hämtade vatten och ved till andra familjer. Mormor hade inte pengar till skolvärdigheten, men hon hittade en skola som gick med på att jag fick gå där i utbyte mot att jag jobbade. När de skulle bygga ett nytt skolhus, fick jag tillverka tegelstenar och gräva.

Men mormor drack. Varje gång hon hade druckit sig berusad kom hon hem och slog de två kusinerna.

– När hon var nykter var hon kärleksfull, men när hon druckit blev hon som ett retat lejon. Hon slog oss med allt hon kom åt, ibland tvingade hon oss att dricka alkohol. Vi var små, vi hade inget att sätta emot, och hon hotade att slå oss ännu mer eller att vi inte skulle få sova i huset, om vi inte drack. Jag vet inte varför hon gjorde så, kanske var det för att hon inte ville att vi skulle vara nyktra när hon inte var det.

Ivans dröm var att få fullfölja skolan. Men trots att han arbetade och sparade pengar så att det skulle räcka både till skolvärdigheten och till hushållet, nådde han inte ända fram.

Hos Uydell får Ivan gå i skolan och lära sig ett yrke. Här får han också hjälp att bearbeta sina upplevelser från en kaotisk uppväxt.

FOTON: ANDREAS KARLSSON

»**Mormor hade inte pengar till skolvärdigheten, men hon hittade en skola som gick med på att jag fick gå där i utbyte mot att jag jobbade.**«

IVAN

– När jag skulle betala registreringsavgiften för min examen var det för mycket pengar, jag hade inte en chans att spara ihop den summan. Jag tvingades avbryta mina studier, och jag grät. Jag ville så gärna gå i skolan, men jag fick inte.

Istället för skolan i byn, kom en släkting från Kampala och lockade med livet i storstaden.

– Hon sa att hon skulle ta hand om mig, ge mig ett jobb och låta mig gå tillbaka till skolan. Jag blev jätteglad, men efter några veckor i Kampala började jag förstå att det inte fanns någon skola, bara jobb.

Ivan återvände till byn, men när han inte såg någon framtid där heller, gick han än en gång med på att återvända till Kampala och sin släkting. Han var då 16 år.

– Jag blev gatuförsäljare och gick

omkring och sålde glödlampor och annat smått. Ibland sålde jag inget. Ibland åt jag inget. Förra året, när jag sålde videofilmer, träffade jag en dam från UYDEL, hon sa att de hjälpte barn som tvingades att arbeta. När jag berättade för min släkting att jag skulle börja här för att lära mig ett yrke, blev hon arg och slängde ut mig. Nu bor jag hos vänner. Min släkting har rest iväg. Jag förstår inte varför hon hatar mig, när det enda jag vill är att gå i skolan.

PÅ UYDEL GÅR OMKRING 250 barn och ungdomar mellan 10 och 24 år. Kön fördelningen är relativt jämn, och omkring 70 av dem bor på skolan. En av de vanligaste anledningarna till att ungdomar kommer till UYDEL är problem och utsatthet som kan relateras till alkohol.

– Men efter min erfarenhet av alkohol och vad den gjorde med mormor, tänker jag inte dricka mer. Mormor var en bra människa när hon inte drack, men alkoholen förändrade henne totalt, säger Ivan.

Det är inte öl, vin och "vanlig" sprit som är det stora problemet bland fattiga i Kampala. Alkoholen som dricks i den trångbudda slummen och i byarna på landsbygden,

»Det blir mer och mer vanligt att unga dricker, till och med barn. Vi träffar ibland sjuår- ingar som är beroende.«

ADRIAN KALEMEERA,
SOCIALARBETARE PÅ UYDEL.

görs av hemodlade råvaror som bananer, ananas, hirs, apelsiner och druvor.

Dricker man hembryggd alkohol kan man bli berusad på motsvarande två kronor eller mindre. Det berättar Adrian Kalemeera, socialarbetare på UYDEL.

Han har arbetat på organisationen sedan 2004, och han tycker att alkoholkonsumtionen har ökat.

– Det blir mer och mer vanligt att unga dricker, till och med barn. Vi träffar ibland sjuårningar som är beroende, säger Adrian Kalemeera.

Många av ungdomarna som Accent träffar hos UYDEL har en historia bakom sig där alkoholen kan kopplas till våld och/eller sexuella övergrepp. Majoriteten av dem har växt upp i slummen. Några har varit gatubarn.

Hos UYDEL får de en chans till nystart.

TRE GÅNGER I VECKAN har centret vanlig skolundervisning, och därutöver får alla ungdomar som är över 14 år en grundutbildning i olika yrken, exempelvis frisör, svetsare, snickare och skräddare.

– Efter utbildningen hjälper vi dem att hitta en praktik- eller lärlingsplats. Där efter får de ett intyg på sina kunskaper, och några av dem får hjälp med att starta eget. Vi försöker hålla kontakt med alla via mobiltelefon och följer dem i två år efter att de har slutat hos oss, säger Adrian Kalemeera.

De flesta ungdomarna är hos UYDEL i mellan åtta månader och ett år. UYDEL erbjuder även rådgivning och psykoterapeutiskt stöd, en sköterska finns också på centret.

Förutom ungdomsprogrammet anordnas lördagsföreläsningar som är öppna för alla.

– Då brukar vi engagera personer som ungdomar kan tycka är intressanta att lyssna på, en kändis eller kanske ett gatubarn som lyckats i livet. Vi diskuterar allt möjligt, livkunskap, kärlek, droger, företagande och hälsa, säger Adrian Kalemeera som vill poängtera ett par mål med rehabiliteringsprogrammet.

– Vi vill att ungdomarna ska ändra sitt beteende först och främst. Sedan vill vi att de lär sig ett yrke och hur man överlever i vardagen. Vi vill att de ska kunna ha en hygglig inkomst utan att utsätta sig för risker.

På centret utanför Kampala får 250 barn och ungdomar mellan 10 och 24 år utbildning, rehabilitering och gemenskap.

NÄR ACCENT BESÖKER UYDEL, håller man just på att planera en stor anti-alkohol-kampanj, som bland annat finansierats med svenska medel.

– Vi ska ha massiv affischering, vi ska tala om alkohol i radion och vi planerar att genomföra en demonstration och marschera till parlamentet. Där tänker vi lämna över en petition som kräver att man slutar sälja alkohol i portionsförpackningar.

Det finns i princip ingen reglering för alkoholförsäljning i landet, berättar Adrian Kalemeera. Vilket självklart bidrar till problemen.

– Det finns inga bestämmelser för var alkohol får säljas, när det får säljas eller av vem. Det enda som finns är en lag om att man inte får sälja till minderåriga, men den lagen efterföljs inte. Jag ser alkoholen som ett växande problem, och regeringen är väldigt svag i den här frågan, säger Adrian Kalemeera.

Brädspelet är populärt bland ungdomarna på centret.

FAKTA VÄRLDENS BARN

SAMARBETET med UYDEL i Uganda är IOGT-NTO-rörelsens profilprojekt i Världens Barn för tredje året i rad. I år lyfter man särskilt fram problemen för de barn som utsätts för alkohol i hemmet.

RIKSINSAMLINGEN genomförs under hösten med kulmen den 9-10 oktober. Årets tema är hälsa, utbildning och framtid. IOGT-NTO-rörelsen är en av 17 deltagande organisationer.

Värva medlemmar i Höstkampen!

UNDER DEN gångna sommaren har ungefär tusen nya medlemmar värvats till IOGT-NTO och nu är det dags att fortsätta den positiva trenden även under höstmånaderna. Alla måste dra sitt strå till stacken om vi ska lyckas med våra värvarmål – att värva 8000 nya medlemmar och att nettoöka.

Höstens kampanj pågår under perioden oktober–december, med månadsvisa etapper. Varje månad delar vi ut priser till de

fem distrikt som värvat flest, 1:a pris 5.000 kr, 2:a pris 4.000 kr, 3:e pris 3.000:-, 4:e pris 2.000 kr och 5:e pris 1.000 kr. Dessutom får alla distrikt som under hela kampanjperioden värvat minst 5% av sitt medlemsantal per 090101 10.000 kr i premie.

REGLER:

- De nya medlemmarna ska värvas under perioden 1/10–31/12 2009.
- Inkomna värvartalongerna i

original ska finnas på Medlems-service senast den 7/1 2010 för att räknas i tävlingen. För månads-etapperna gäller 3/11, 3/12 och 7/1.

- Medlemmar i IOGT-NTO 26 år och äldre räknas i tävlingen.
- Nya medlemmar värvade under centrala kampanjer under perioden räknas inte in i tävlingen. Om ni har frågor, om kampanjen kontakta IOGT-NTO:s värvningsansvariga Margareta Brandt, tel: 0701-90 84 60 eller via mejl margareta.brandt@iogt.se.

”Värvarkomihåg”

- Beställ hem aktuella informationsmaterial om IOGT-NTO.
- Boka in värvaraktiviteter på marknader, köpcentra och andra platser.
- Involvera föreningarna i värvningen.
- Boka in en utbildningsdag för värvare i ert distrikt. IOGT-NTO:s värvningsansvariga Margareta Brandt hjälper gärna till, tel 0701-90 84 60 eller margareta.brandt@iogt.se. Material beställer ni från Kansliservice, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

För dig som är politiker!

ÄR DU partipolitiskt aktiv på kommun-, landstings- eller riksdagsnivå och tycker att alkohol- och narkotikafrågor behöver få mer utrymme i de politiska församlingarna, då har vi ett erbjudande till dig! För medlemmar i IOGT-NTO har vi nu startat IOGT-NTO:s nätverk för partipolitiskt aktiva som ett mötesrum på Internet. I vårt nya mötesrum kommer du att kunna diskutera små och stora frågor med andra, kanske från

andra partier än ditt eget. Vill du vara med? Det enda du behöver är en sobernet-adress. Om du inte har en adress, anmäl dig på www.iogt.se/sobernet. Om du redan har en Sobernet-adress går du in på www.sobernet.nu. Logga in med ditt lösenord och klicka på fliken Grupper. Leta upp Nätverk för partipolitiskt aktiva och anmäl att du vill vara med. Inom ett par dagar får du tillträde till rummet. Välkommen!

SalusAnsvar delade ut gratis cykelhjälmar

UNDER KONGRESSERNA I

Göteborg samlade SalusAnsvar in namn på medlemmar som önskade en personlig försäkringsgenomgång. Som tack för hjälpen fick man en cykelhjelm

och chansen att vinna ett presentkort på 2 500 kr på Biltema för inköp av en cykel. Vinnare blev Daniel Andersson, Sandviken. Vi gratulerar honom och önskar god cykeltur!

5 000 kr till alkoholfria mingel

INOM RAMEN för vårt projekt ”Alkoholfria miljöer som motkraft” erbjuds föreningar, kretsar och distrikt att söka pengar för att skapa fler externa alkoholfria arrangemang. Nu kan varje för-

ening som arrangerar alkoholfria mingel få ett bidrag på fast belopp 5.000 kronor, som är ett fast belopp. För mer information hör av dig till olle.andersson@iogt.se, 0733-83 83 28.

Värva nya medlemmar och få möjlighet att gå på julkonsert med Peter Jöback

NU FÅR du som medlem ännu en gång chansen att värva och vinna, denna gång en härlig weekend i Göteborg med Peter Jöbacks julkonsert! Tävlingen är enkel – alla kan delta och alla har lika stor chans att vinna. Tävlingsperioden är 1 oktober –15 november 2009 och alla som under den perioden värvat minst två medlemmar till IOGT-NTO deltar i utlottningen. Tre personer vinner vardera en weekend för två i Göteborg 11-12/12 -09. Resa, hotell, middag och julkonsert med Peter Jöback ingår.

REGLER

- Nya medlemmar i IOGT-NTO 26 år eller äldre räknas.
- Värvartalongerna i original ska vara hos Medlemsservice senast 17/11.
- De tre vinnarna meddelas personligen direkt efter tävlingens avgörande. Om du har frågor om tävlingen, kontakta IOGT-NTO:s värvningsansvariga Margareta Brandt, tel 0701-90 84 60 eller via mejl margareta.brandt@iogt.se.

Anmäl ditt lag till Pumpen senast 19 oktober

DEN 12 NOVEMBER kl 20.00 till 21.00 håller IOGT-NTO, UNF och NSF den årligt återkommande frågetävlingen Pumpen. Under en intensiv timme tävlar tusentals deltagare i olika lag runt om i Sverige. I tävlingen är nästan allt tillåtet för att hitta de rätta svaren... uppslagsverk, miniräknare, telefoner, webben och vänner är till stor hjälp för att underlätta arbetet. Anmäl ditt lag på iogt.se/pumpen senast den 19 oktober.

Efterlysning!

VÅRA STYRELSEr på för- enings-, avdelnings- och distriktsnivå är viktiga för våra organisationers utveckling. Vi inbjuder därför dig som är valberedare till en dag för utbildning, strategisamtal, idé- och erfarenhetsutbyte lördagen 7/11 i Umeå. Sista anmälningsdag för kursen och för kursen är den 15/10. Läs mer och anmäl dig på iogt.se/utbildningar.

Din förening kan tjäna pengar på Miljonlotter

NU ÄR det kanske dags för din förening att börja sälja Miljonlotter. Genom att använda ert breda kontaktnät, kan ni snabbt öka försäljningen och samtidigt sprida budskapet om det goda ändamålet. Föreningen kan sälja Miljonlotter via "hand-till-hand" och prenumeration. För lotter

som säljs "hand-till-hand" är provisionen 15 kronor per lott och för prenumerationer är provisionen 25 kronor per försändelse (avser 5 lotter).

Det är lätt att komma igång. Registrera er förening och beställ lotter på www.miljonlotteriet.se/forening.

Nu behöver vi agera mot gårdsförsäljningen av alkohol!

UNDER HÖSTEN har krafter rests för att gårdsförsäljning av alkohol borde tillåtas i Sverige.

Mot detta behöver vi agera! Ni kan göra det på följande två sätt:

1) BESVARA alla debattartiklar och insändare i frågan. Tips och hjälp kan ni få av förbundets pressekreterare David Rutström, david.rutstrom@iogt.se eller 0733-726215.

2) KONTAKTA era lokala riksdagsledamöter i frågan och förklara argumenten mot.

De främsta argumenten mot gårdsförsäljning är:

- Det finns inget som tyder på att turismen skulle öka specifikt om gårdar får sälja vin.

- Finland har visserligen gårdsförsäljning idag, men EU-kommissionen har ännu inte fastställt om det är förenligt med monopolet eller ej. Dessutom vet vi inte hur EG-domstolen skulle döma.

- Hela folkhälsoargumentet är i farozonen. Nu talas det av förespråkarna som att detta skulle ge jobb och stärka ekonomin. Var försvann folkhälsopolitiken? Om det ger jobb så borde ju även livsmedels-handeln få sälja vin. Då är det ännu enklare för turister. Men vi har en alkoholpolitik som bygger på solidaritet.

Endagsutbildningarna Aktuell alkoholpolitik och opinionsbildning samt Preventionskunskap

UTBILDNINGSDAGEN innehåller ett gemensamt pass med utgångspunkt från IOGT-NTO:s nya studiematerial om alkoholpolitik, efter lunchen väljer du som deltagare inriktning, Aktuell alkoholpolitik och opinionsbildning eller Preventionskunskap. Väl på någon av följande orter:

24 oktober, IOGT-NTO-gården, Klara Södra kyrkogata 20 i Stockholm

7 november, Wendelsbergs folkhögskola i Mölnlycke
14 november, IOGT-NTO-gården, Vattentorget i Växjö

Kursansvariga är Bo Högstedt, 08-672 60 47, bo.hogstedt@iogt.se och Helena Bergkvist, 08-672 60 18, helena.bergkvist@iogt.se Anmälan senast två veckor före respektive utbildningsdag på www.iogt.se/utbildningar.

KALENDARIUM 2009

OKTOBER

- 3 Regional valberedarutbildning, Stockholm
- 4 Regional valberedarutbildning, Göteborg
- 2-4 NBV:s förbunds dagar
- 9-10 Världens barn
- 9-10 Regional arbetsledarutbildning, Umeå
- 10-11 Nya sociala ledare, Tollare
- 10-11 Metodutbildning, Föräldrar Tillsammans
- 16-17 Regional arbetsledarutbildning, Tollare
- 16-17 Regional arbetsledarutbildning, Wendelsberg
- 19-30 Halloween Stoppa langningen
- 24 Aktuell alkoholpolitik och opinionsbildning, Stockholm
- 24 Preventionskunskap, Stockholm
- 21-25 Hantverk i Dalarna, värvarförmån, Saxenborg
- 29 Ljusmanifestation till minne av narkotikans offer

NOVEMBER

- 6-8 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 7 Aktuell alkoholpolitik och opinionsbildning, Göteborg
- 7 Preventionskunskap, Göteborg
- 7 Regional valberedarutbildning, Umeå
- 8 Sattelitikonferenser om rådslag
- 10-12 Förebygg.nu, Göteborg
- 12 Tävlingen Pumpen
- 14 Aktuell alkoholpolitik och opinionsbildning, Växjö
- 14 Preventionskunskap, Växjö
- 17 Riksstyrelsen sammanträder
- 17-18 Rörelsegemensam konsultsamling
- 24 Regional projektbyttardag, Wendelsberg
- 25 Regional projektbyttardag, Tollare
- 25 Internationella dagen mot våld mot kvinnor
- 26 Regional projektbyttardag, Umeå

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendariet kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

Ljusmanifestation till minne av narkotikans offer

ÅRETS LJUSMANIFESTATION för att minnas narkotikans offer genomförs torsdagen den 29 oktober kl 17.00. Vill er förening också delta vänder ni er till Olle Andersson på olle.andersson@iogt.se, 0733-838328. Då får ni ta del av mer info samt underlag till flygblad, pressinbjudan och ta. Denna manifestation görs med fördel i samverkan med andra antidrogorganisationer.

Stoppa langningen vid Halloween

På www.iogt.se/antilangning finner du flygblad att ladda ner samt fakta och argument.

Upstairs i Hagfors stängs

STOPP IOGT-NTOs populära ungdomscafé Upstairs i Hagfors har tvingats stänga. Trots många försök att beveka kommunens barn- och bildningsnämnd sa nämnden nej till det begärda verksamhetsbidraget på 100 000 kronor.

Caféet har drivits sedan 2005. I ett reportage i Accent för några år sedan berättade ungdomar om hur mycket det betyder på en ort där det inte finns något annat att göra på fritiden.

Ur Accent 2/2006.

FOTO: OLLE PERSSON

Bengt Göransson fick ta emot stipendiet på 10 000 kronor av Kjell E Johansons hustru Margaretha Löf-Johanson och hans styvdotter, EU-parlamentarikern Anna Hedh.

FOTO: ANDERS MARELL

Bengt Göransson årets Kjell E Johanson-stipendiat

GRATTIS Årets Kjell E Johanson-stipendiat är förre kulturministern och folkrörelsekämpe Bengt Göransson. Han fick ta emot stipendiet i samband med ett miniseminarium i IOGT-NTO lokalen i Kalmar. Där medverkade bland andra IOGT-NTOs distriktsordförande Gunilla Nilsson, som talade om vuxnas betydelse som förebilder för unga, och EU-parlamentarikern Anna Hedh, som talade om det sega arbetet med att få EU att behandla alkohol som en folkhälsofråga.

Bengt Göransson talade om ilskan som drivkraft och tog avstånd från "det endimensionella samhället". Han förklarade också att han tror på en framtid för nykterhetsrörelsen.

– Det är svårt att ta död på en folkrörelse.

Stipendiet, som i år delas ut för andra gången, instiftades för två år sedan i samband med Kjell E Johansons död. Första mottagaren av stipendiet var länspolismästare Carin Götblad.

Första styrelsen i nystartade Juba. Främre raden från vänster Dag Endal, Jörn Rö Husby, Eivind Jahren, Arne Lindelien, bakre raden Elisabeth Fjörtoft, Annlaug Fludal, Marit Barene och Kristine Cseresnyes. (På bilden saknas Rolf Myhre Gregersen).

FOTO: ROY HAGEN

NY ORGANISATION FÖR BARN I NORGE

NYFÖDD Juba är en ny barnorganisation som bildats inom den norska nykterhetsrörelsen. Det är IOGT Junior och DNTBs barnförbund (Det Norske Totalavholdsselskap) som har gått ihop och bildat den nya organisationen. Jubas första ordförande är Dag Endal.

Juba är enligt stadgarna "en frivillig junior- och barnorganisation som arbetar för att minska alkohol- och narkotikabruket i samhället, för att utbilda barn till demokratiskt deltagande och för att bidra

till en rättvisare fördelning av världens tillgångar".

Från och med nu tar Juba över medlemmar och verksamhet från de båda tidigare organisationerna.

På det nya kansliet i Trondheim finns tre anställda. Tillsammans med den nyvalda styrelsen ska de få igång lokalavdelningar i så många kommuner som möjligt.

Avdelningarna ska vara trygga mötesplatser som ger barnen möjlighet till upplevelser, personlig utveckling och ansvar.

Norsk nykterhetsrörelse jubilerar

INTE NYFÖDD För 150 år sedan slog idéen om helnykterhet rot i det norska urberget. Då hade kväkaren och skolbyggaren Asbjörn Kloster insett att det inte räckte med att avstå från spritdrycker för att få bukt med de sociala problemen i ett fattigt Norge, utan här krävdes

helnkyterhet. Han startade helt enkelt Det Norske Totalavholdsselskap, DNT, i Stavanger som jubilerar i år.

DNT, IOGT och Juvente, det gemensamma ungdomsförbundet, genomförde landsmötet samtidigt, och som gemensamt inledning genomfördes ett seminarium om helnykterhet med bland andra Anna Carlstedt som föreläsare.

En riktig jubileumsgåva fick både DNT och IOGT genom att de båda förbundens barnorganisationer nu gick samman och bildade det nya förbundet Juba (se separat notis). Kjell Knudsen, DNT och Helge Kolstad, IOGT, ny- respektive omvaldes som ledare i sina organisationer.

Ett gemensamt projekt som dessa organisationer har

Sigrid Lundmark, en av eldsjälarna bakom caféet är ledsen och besviken:

– Vi blir tillfrågade av socialen och av behandlingshem, som vill att vi ska ta hand om ungdomar. Men det är tydligen inte vårt något.

Men enligt barn- och utbildningsnämnden Anita Frideberg (S) finns inga pengar till verksamhetsbidrag, och hon ser inga möjligheter att prioritera en förening framför andra.

Folkpartiet och Centerpartiet gick emot övriga partier i nämnden och ville ge Upstairs bidrag.

Butiker med koll i Katrineholm

KÖPKOLL Butikerna i Katrineholm får beröm av Ungdomens Nykterhetsförbund. Vid en ölköpskontroll nyligen var det bara en av 15 butiker som sålde folköl till minderåriga. Även om det är en för mycket, är det riktigt bra, konstaterar Andrea Holm, UNFs distriktsordförande.

Ett 70-tal deltagare i olika åldrar lekte, tävlade och lärde nytt på ett allåldersläger som IOGT-NTO-rörelsen arrangerade i Österjörn, Västerbotten, på sensommaren.

FOTO: WILLY PETTERSSON

Ny filmklubb i Malung

ÅTERUPPSTÅR Bion i Malung har inte visat film på flera år, men nu kan malungsborna se film igen.

Den lokala IOGT-NTO-föreningen och Västerdalarnas FN-förening har startat filmklubben Cine-mas, som ska visa film på IOGT-NTO-gården. Internationell kvalitetsfilm, lovar filmkommittén – Clara Hoogland, Karolina Pettersson och Karin Ek-Lissbol.

Första söndagen varje månad blir det film med efterföljande fika och samtal om filmen.

Författarafton i Gamla Linköping

MED ANOR Ett 80-tal åhörare kom för att lyssna på författaren Majgull Axelsson i Gamla Linköping.

Det var Godtemplarbiblioteket och NBV Östergötland som bjöd in till författarafton. Majgull Axelsson berättade om sitt författarskap, sina romaner och teatermanus.

Godtemplarbiblioteket grundades 1887 och var från början inrymt i Ordenshuset i Linköping. Nu har biblioteket sin hemvist i Gamla Linköping.

framför sig är Internationella IOGTs kongress i Fredrikstad den 3-8 augusti 2010. Experience är det samlande temat som arrangörerna hoppas ska dra 800 deltagare från hela världen, och av dessa förstås många svenskar.

KJELL-OVE OSCARSSON

Uppskattad kurs om medlemsregister

REGISTERKOLL – Det har aldrig varit så lätt att få deltagare till någon kurs, säger Gunilla Nilsson, ordförande i IOGT-NTO Kalmar. Alla kunde inte gå samtidigt, så vi fick ordna två kurser.

Kurserna hon berättar om gällde IOGT-NTOs medlemsregister. Gunilla deltog själv i en central utbildning för registeransvariga i distriktet, och efter den åkte hon hem och utbildade 20 personer från föreningar i distriktet, tolv IOGT-NTO-föreningar och två UNF-föreningar.

Kurserna i Kalmar genomfördes i samarbete med NBV och UNF.

– Deltagarna var jättenöjda! Jag har frågat dem, och de tycker att det är bra att komma in i registret och se direkt om föreningen får nya medlemmar eller om någon inte har betalat avgiften. Och

så kan de ju köra ut etiketter och listor själva.

Miljonlotter ger klirr i föreningskassan

SÄLJSLANT Nu kan föreningar tjäna pengar på att sälja Miljonlotter.

– Ett 40-tal föreningar har redan utnyttjat den möjligheten, berättar Johanna Book på Miljonlotteriet.

Föreningen kan antingen beställa hem lotter och sälja med provision eller värva nya prenumeranter och få en slant för varje prenumeration.

– Ett bra sätt att förstärka föreningskassan, tycker Johanna.

PERSONNYTT

Pris till Benny Haag

BENNY HAAG, skådespelare och författare, har tilldelats ett hederspris av Sveriges Blåbandsförbund för att han "har gett kampen mot alkohol ett ansikte", bland annat med monologen "Inte mer än fullt, tack" och debattbo-

ken "Makt, mod och motstånd".

Ny på Brysselkontoret

JOHANNES HJALMARSSON från Motala är ny politisk assistent i Bryssel för IOGT-NTO, UNF och NBV. Han ska under hösten arbeta med kontakter och lobbyverksam-

het på Europainivå. Johannes har varit nykterist hela livet och är engagerad i UNF sedan mitten av 90-talet.

Ny VD för Eldsjäl

BENGT PERSSON är ny VD för fondbolaget Eldsjäl Fond. Han

har erfarenhet från flera finansbolag och arbetade senast för GMS finansbolag, där han var VD för verksamheten i Sverige och Danmark.

Innan dess har han bland annat arbetat i London på Europakontoret för Fords finansbolag.

Föreningsliv från s

Från den sydligaste IOGT-föreningen i Trelleborg till den allra nordligaste i Kiruna är det drygt 178 mil. Olika klimat och olika förutsättningar präglar de båda föreningarna. I syd står motion och uteliv på schemat. I norr håller man möten inomhus.

■ **DET ÄR EN SOLIG** söndagsmorgon i Trelleborg, Sveriges sydligaste stad. Här ligger också Sveriges sydligaste IOGT-förening, IOGT-NTO Sydkusten. Ett gäng morgonpigga motionärer samlas i lokalen på Gråbrödersgatan för att ge sig ut på veckans tipspromenad. Den sträcker sig tre kilometer genom delar av staden och den natursköna parken Flaningen. Axel Larsson har varit här sedan tidig morgon och ordnat med kassan och lottobrickorna. Han, Sven Hammargren och Per Berntsson, har sammanställt dagens frågor och satt upp dem längs vägen. De tre hör till eldsjälarna i föreningen. Sven har varit med i trettio år och Axel nästan lika länge. Strax efter halv nio droppar de första motionärerna in. De betalar de femton kronor som tipsrundan kostar och ger sig strax av. Förra söndagen kom det dryga trettio personer. I dag ska det komma nästan lika många, visar det sig, trots att det är mors dag och solen gasar från en molnfri himmel. Det kommer att bli hett.

– Det här är härligt. Det är skönt att komma ut lite, säger Ann-Marie Lundgren som för dagen har med sig maken Knut och samt svågern Nils.

– Men vi är gamla och orkar inte alltid, lägger hon till.

DET BLIR ETT LITET järngång som ger sig ut tillsammans. Här finns också Tanja Bogren,

Smörgåstårten hos Kiruna Vapen hör till mötets höjdpunkter.

»Många tycker att vi gör bra saker och är gärna med på aktiviteter.«

Karin Holst och Gertie Olsson. Promenaden går i lagom lunk över gator och gångstigar. De som har gått förr vet var frågorna hänger och skyndar sig dit för att kryssa i förhoppningsvis rätt svar. Under tiden småpratas det om väder och vind. Så småningom når vi Flaningen-parken som just denna morgon ter sig nästan tropisk. Överallt hörs fågelsång, i dammen guppar mängder av nykläckta ankungar. En riktig idyll och gruppen är hänförd. Men här finns också tolv frågor att besvara. Några är busenkla, andra svårare. Vem vet var en

jordbävning inträffade 1755 med 32000 döds-offer?

– Var det Ankara? Inte en aning, suckar Tanja och chansar vilt.

Hon småskrattar. Inte spelar det egentligen någon roll om man lyckas pricka in alla frågorna. Det är ju inte det som är huvudpoängen med de här promenaderna.

TRELLEBORG

FAKTA SKÅNE LÄN

INVÅNARE: 1,2 miljoner

TRELLEBORG: 48 000

HEMLÖSA i Skåne; 2403 personer

MISSBRUKARE (alkohol och/eller andra droger) i Skåne; cirka 6000

MEDELMMAR i Skåne distrikt; 4019

Skåne är det distrikt som fått flest medlemmar i hela landet, under det första halvåret i år 204 personer.

Trelleborg har ytterligare två föreningar; Karl XII samt Hemmets Lycka. Alkoholkonsumtionen i Skåne är en av den högsta i landet, jämte

Stockholm. Via Skåne sker en omfattande illegal införsel av narkotika-dopning- alkohol- och tobaksvaror. Insmuggling av narkotika sker via färjelinjer i Skåne och i trafiken via Öresundsbron och privatinförseln av alkohol är mycket stor – och denna följs av en otillåten vidareförsäljning.

Den ökade tillgängligheten har betydelse för personer i riskzonen och tunga missbrukare intensifierar ofta sin drogkonsumtion i Skåne.

Källa: Länsstyrelsen Skåne Län, Socialstyrelsen

Från söder till norr

KIRUNA

I det här vackra huset håller föreningen Syd-kusten i Trelleborg till.

FOTON: MARIA ZAITZEWSKY

I stället handlar de om att komma ut och röra på sig och att umgås lite med trevliga människor. Tanja är själv ovanligt spänstig och avböjer förslaget om att slå sig ner på en parkbänk en stund. Hon är ett gammalt gångar-ess i likhet med Lennart Roos, före ordföranden, som var den som drog igång det här med motion och hälsa i föreningen. Nuvarande ordföranden Barbro Jacobsson berättar att han brinner för gångsporten och har varit mån om att försöka få fler att intressera sig. Nu har han tyvärr insjuknat. Men hans anda lever kvar. Under året som gått har man varannan söndag haft skogspromenader på schemat. Och tipspromenaderna som anordnas nere vid Dalabadet har dragit hundratals personer, ofta hela familjer. Marknadsföring sker via annonser i lokalpressen. Säsong är det nästan året om, eftersom det sällan snöar i Trelleborg. Men ett litet uppehåll har man ändå i december till januari. Framöver kommer

man att köra tipspromenaderna på onsdagskvällar i stället för på söndagar, då chansen är större att fler kommer.

– Ja, det har varit väldigt populärt med tipspromenaderna, säger Barbro som dock understryker att det dessvärre inte är så lätt att värva de som promenerar.

– Många tycker att vi gör bra saker och är gärna med på aktiviteter. Men få vill avstå helt från att dricka. Härnere är ju tillgången på alkohol enorm, på grund av närheten till kontinenten och många är vana vid sin öl eller sitt vin.

Hon skulle gärna se att föreningsmedlemmarna, i nuläget cirka tjugofem personer, hade jackor eller västar med IOGT-NTOS logga, så att folk verkligen ser vilka det är som ligger bakom tipsrundorna.

– Det är en av många idéer jag har. Vi får se om vi genomför den, säger Barbro, som fortfarande är ny i rollen som ordförande.

Föreningens hälsoprofil med motion och gång känns viktig och bra, tycker hon,

och den vill hon fortsätta med. Men hon har fler tankar kring IOGT-NTOs roll härnere i södra Sverige. Bland annat har hon kontakt med Nattvandrarerna, som ser fram emot ett samarbete, liksom med lärare på Barn&Fritid. Just barnen är en grupp som Barbro tror mycket på. Förhoppningen är att utveckla Junisverksamheten.

– Det finns oerhört mycket alkohol och andra droger här, vi fyller en viktig funktion och bör börja med barnen genom att påverka dem, säger hon.

Tipspromenaden börjar lida mot sitt slut. De flesta av frågorna är besvarade och järngänget som från början höll ihop har blivit lite glesare.

Några har valt att pusta ut i skuggan, medan andra hastar bort mot lokalen för att kontrollera sina svar. Det blir lite lätt tumult kring Axels bord, men all ser nöjda och glada ut efter dagens motionsrunda.

FRÅN SÖDER TILL NORR går färden vidare till

FAKTA NORRBOTTENS LÄN

INVÅNARE: 250 000

KIRUNA kommun: 23 000

HEMLÖSA i Norrbotten; 224

MISSBRUKARE (alkohol och/eller andra droger) i Norrbotten; cirka 1500

MEDLEMMAR i Norrbottens distrikt; 1 861

I Kiruna kommun ligger missbruket ganska konstant, även om man kan se en viss ökning av den ej narkotikaklassade drogen spice, som har ungefär samma effekt som hasch. Insatser görs främst för ungdomar i årskurs åtta, där man försöker fånga upp elever som mår dåligt eller har sociala problem. Missbruket i Kiruna kommun är mindre synligt än på

större orter, då de flesta som missbrukar stänger in sig hemma. Stigmatiseringen blir större ju mindre staden är. Men för dem som dricker alkohol öppet på gator och torg går polisen och in och håller ut spriten. Det är en riktad insats för att stävja misshandel och skadegörelse i stadens centrum. Insatserna har god effekt, enligt polisen. Alkoholmissbruk är vanligare än drogmissbruk, då de flesta med ett tungt missbruk väljer att flytta till större städer där tillgången på droger är större. Hembränd sprit dricks, men merparten av alkoholen inköps på Systemet. *Källa; Fredrik Söderlind, drogsamordnare på Kirunapolisen, Socialstyrelsen*

Bengt Jernelöf (stående), ordförande i Kiruna vapen, håller i ruljansen under det månatliga föreningsmötet.

Kiruna. Här ligger Sveriges allra nordligaste IOGT-förening, Kiruna Vapen, som funnits sedan 1900.

EN GÅNG PER MÅNAD träffas en tapper skara medlemmar för möte och umgänge. Platsen är Tempelriddarnas ordenshus på Föreningsgatan i centrala Kiruna. De flesta medlemmar, sammantaget 48 stycken, är av äldre årgång. Bengt Jernelöf, ordföranden, är 72 år. Han har varit med i IOGT-NTO sedan 1947. Även Bert Johansson och Thor Hedman har varit medlemmar mycket länge.

– Jag gick med i SGU, dåtidens UNF, för att de ordnade med dans, säger Thor som hör till de mest aktiva i föreningen. För även om medlemsantalet är lågt och medelåldern hög, så saknas inte tankar, visioner och en stor portion jäklaränamman. Bert Johansson upprörs bland annat över den dolda alkoholreklamen på teve där vinexperter sitter och smakar av viner som vore det den naturligaste sak i världen.

– Det krävs mer stake i IOGT-NTOs verksamhet! ryter han och menar att nykterhetsrörelsen ofta förblir passiv i samhällsdebatten, när man i stället borde sätta ner foten, synas och höras. Mycket snack och lite verkstad är hans lakoniska omdöme. Efter att mötet startat och diskussioner kring rörelsens roll i media, bjuds det på smörgåstårter och kaffe.

En del föreningsmedlemmar säger att de upplever att de inte riktigt når ut med sina tankar och sin kritik.

Vem ska man vända sig till? Distriktet? Eller Accent? För det är ju ingen vits att sitta runt ett bord och prata om inget sedan händer, menar Bert Johansson.

–Vi vill se en ledning som tänder folk och som skapar eldsjälur. Som det är nu känns rörelsen mest pratig. Det händer för lite. Ut på barrikaderna! tycker han.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewsky@iogt.se

Motion gör gott för både kropp och själ tycker Tanja Bogren.

FAKTA NORR/SÖDER

NORDLIGASTE FÖRENINGEN Kiruna: Kiruna Vapen
SYDLIGASTE FÖRENINGEN Trelleborg; Sydkusten
ÖSTLIGASTE FÖRENINGEN Haparanda: Gränsbaneret
VÄSTLIGASTE FÖRENINGEN Strömstad: Strömstads väl

ÄLDSTA FÖRENINGEN: nr 1 Klippan i Göteborg, bildades 1879
YNGSTA FÖRENINGEN: FC Vattentorget i Växjö, bildades 23 januari 2009-06-08

Gårdssåld alkohol hotar monopol

GRANSKNING En av höstens hetaste frågor på den alkoholpolitiska agendan är förslaget om försäljning av alkohol på de svenska vingårdarna. Alkoholproducenternas krav är högljudda.

Kritikerna menar att ett uppluckrat monopol ytterst sett hotar Systembolaget. Accent har tittat närmare på frågan och reder ut begreppen.

REPORTAGE

Utsatt jobb för ölflickor

REPORTAGE I Kambodja lever 4000 kvinnor på att sälja öl till törstiga män. De är underbetalda och tvingas dricka med kunderna. Många prostituerar sig för att överleva. 500 av ölflickorna arbetar åt Carlsberg. En av dem är Vanna Mom, som låser in sin dotter i hemmet för att inget ska hända henne medan mamma är borta till långt in på natten för att locka män att köpa mer öl.

INTERVJU

Wamala brinner för folkhälsa

INTERVJU Sedan den 1 november är Sarah Wamala generaldirektör för Statens folkhälsoinstitut, som har sitt säte i Östersund. Hon brinner för folkhälsofrågor, även privat, och ger sig gärna ut i skidspåret på fritiden. Alkohol, narkotika- och tobaksprevention ser hon som mycket viktiga uppdrag för Folkhälsoinstitutet att ta itu med framöver.

INTERVJU

Nyktert kraftverk drivs av eldsjäl i Falun

IRÖRELSE Mitt i centrala Falun finns ett ombyggt gammalt elverk. Här arrangeras kamratstödsverksamhet, konserter, festivaler, och man har nyligen byggt en egen musikstudio. Bakom det mesta finns eldsjelen Tommy Johansson.

Välkommen till

www.accentmagasin.se

Här får du fortlöpande nyheter och fördjupande artiklar om alkohol- narkotika- och sociala frågor, folkrörelse- och nykterhetsarbete i Sverige och världen.

Möt människorna som tagit sig vidare från svåra livsomständigheter eller de som hjälper till.

Här kan du också tycka till om det du läser.

Åter igen, välkommen!

Chefredaktör Eva Åhlström

Nya taltidningen är här

Från och med det här numret av Accent kommer taltidningen inte som kassett utan i digital form på daisyskivor. Skivorna kan spelas upp antingen i en särskild daisyspelare, som de flesta synskadade redan har, eller i en dator med CD-fack. Från datorn går det också att ladda ner tidningen på en MP3-spelare och ta den med sig.

Synskadade kan vända sig till sin syncentral för att få en daisyspelare. Personer som av andra skäl föredrar att lyssna på tidningen kan höra sig för hos en hjälpmedelscentral. Det går förstås också att själv köpa en daisyspelare. Den kostar mellan 3000 och 5000 kronor.

Medlemmar och prenumeranter som vill ha Accent som taltidning, men inte redan har det, är välkomna att kontakta oss på redaktionen – accent@iogt.se eller 08-672 60 51. Kontakta oss också om ni skulle få problem med övergången till den nya tekniken!

Chefredaktör Eva Åhlström

Posttidning B
Accent, Box 12825
112 97 Stockholm

Lyckligt lottad?

A8710007:1 0909

IOGT-NTO:s samarbete med SalusAnsvar startade redan för nästan 70 år sedan. En av våra största uppgifter genom åren har varit att värna om dig som medlem. Ett exempel på det är att du har tillgång till lägre pris och bättre villkor på försäkringar för hem, bil, villa och fritidshus.

Nu har SalusAnsvar sänkt priset ytterligare på försäkringen för många bilmärken. Är du lyckligt lottad kan du därför få en riktigt bra försäkring till ett riktigt lågt pris!

Ring SalusAnsvar Kundcenter, telefon 0200-87 60 50 och teckna en försäkring idag.
Mer information hittar du på **www.salusansvar.se/iogtnto**

Om förfallodagen på din nuvarande försäkring är längre fram får du hjälp att bevaka så att försäkringen blir ändrad i tid.

IOGT-NTO

i samarbete med

SALUSANSVAR